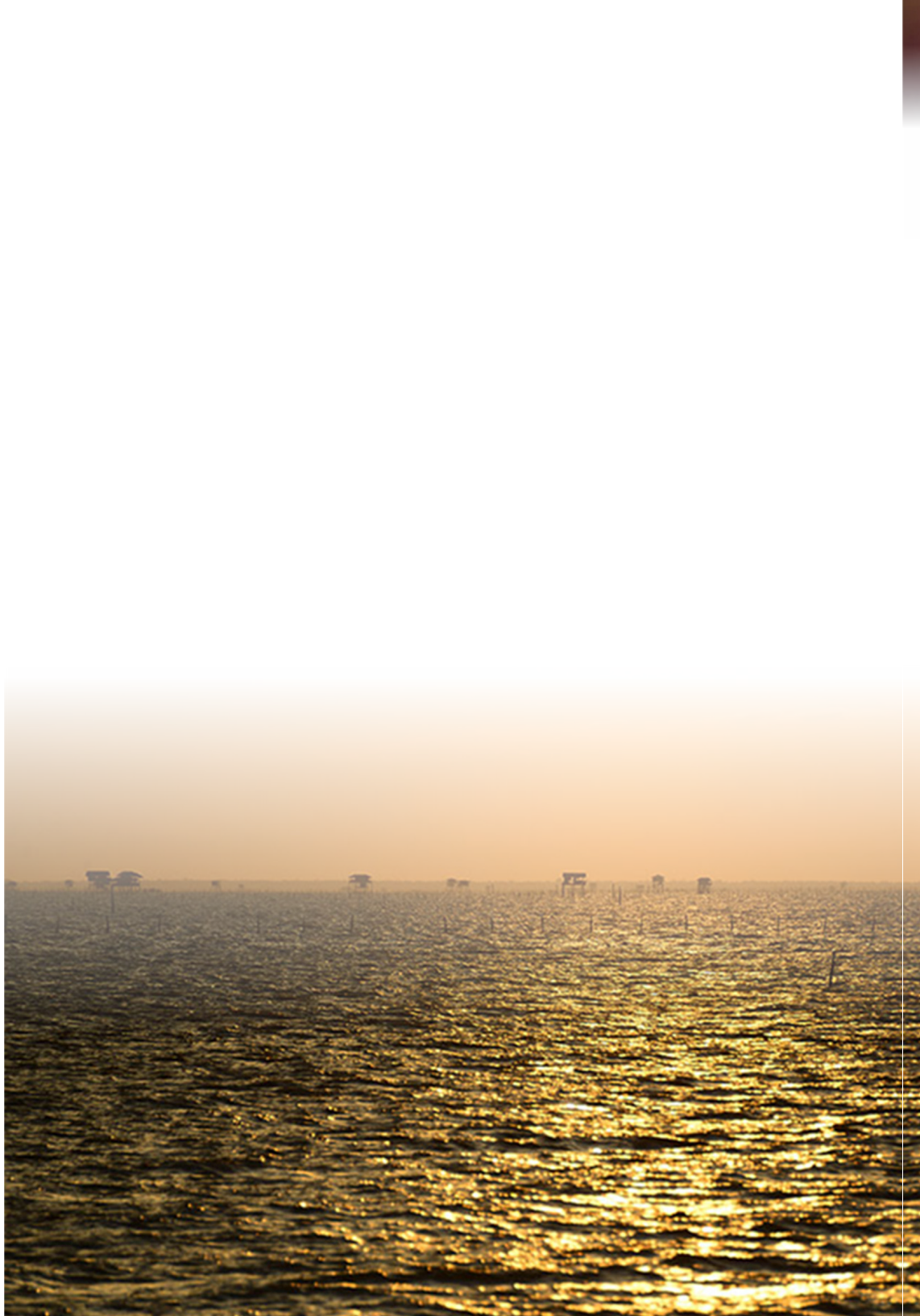

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก
คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง
คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย
เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย
ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง
หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข
พอเพียงนี้อาจมีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้
แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2551

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำหนังสือ “๑๒๒ อาชีพเกษตรกรรมทางเลือก” เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต และการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการปรับปรุงและจำแนกเนื้อหาในแต่ละอาชีพ เพื่อเผยแพร่ให้เกษตรกร และผู้ที่สนใจใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย ทางเลือกอาชีพด้านประมง ทางเลือกอาชีพด้านปศุสัตว์ ทางเลือกอาชีพด้านพืช ทางเลือกอาชีพด้านการแปรรูปอาหาร ทางเลือกอาชีพด้านการผลิตอาหารสัตว์ ทางเลือกอาชีพด้านหม่อนไหม ทางเลือกอาชีพด้านผลิตภัณฑ์อื่นๆ และทางเลือกอาชีพด้านสมุนไพรไทย

“การทำประมง” เป็นอาชีพดั้งเดิมที่มีความสำคัญต่อภาคการเกษตรของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” มีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็น แหล่งอาหารประเภทโปรตีน และสามารถเลี้ยงเพื่อจำหน่าย กล่าวได้ว่าการทำการประมง สามารถเป็นอาชีพทางเลือกให้กับเกษตรกรได้ ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม การจัดทำหนังสือ “ทางเลือกอาชีพด้านประมง” เป็นการรวบรวมความรู้และข้อมูลเชิงวิชาการที่จำเป็น และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพทางด้านประมง อาทิ การเลี้ยงปูทะเล การเพาะเลี้ยง ปลากระพงขาว การเลี้ยงปลากุ้ย การเพาะเลี้ยงกบ เป็นต้น สำหรับเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร และผู้ที่สนใจ ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาชีพ และรายได้ต่อไป

ในการจัดทำหนังสือ “ทางเลือกอาชีพด้านประมง” เล่มนี้ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูล เป็นอย่างดีจากกรมประมง ซึ่งกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
มีนาคม ๒๕๕๖

ทางเลี้ยวทวาทีพ ด้านประมง

สารบัญ

	หน้า
การเลี้ยงปลากระพงขาว	7
การเลี้ยงปูทะเล	9
การเลี้ยงปลาแรด	12
การเลี้ยงกุ้งก้ามกราม	17
การเลี้ยงปลานุ้	22
การเลี้ยงปลาหมอไทย	25
การเลี้ยงปลาตะเพียนขาว	28
การเลี้ยงปลานิล	31
การเลี้ยงปลาช่อน	34
การเลี้ยงกบ	37
การเลี้ยงปลากดเหลือง	39
การเลี้ยงปลาตุ๊กบักอูย	42
การเลี้ยงปลาสร้อย	45

การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว

ปลากะพงขาว เป็นสัตว์น้ำพวกกินเนื้อ ที่สามารถอยู่อาศัยได้ทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม โดยเลี้ยงแพร่หลายในเขตจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย เจริญเติบโตเร็ว เนื้อมีรสชาติดี และมีราคาดี ปัจจุบันประเทศไทยสามารถเพาะพันธุ์ปลากะพงขาว ได้เป็นจำนวนมากเพื่อเลี้ยงในประเทศไทยและส่งขายต่างประเทศ

ขั้นตอนการดำเนินงาน (การเลี้ยงในบ่อดิน)

1. การสร้างและเตรียมบ่อเลี้ยงปลา

บ่อดินเลี้ยงปลากะพงขาวที่นิยมมีขนาด 1.5 – 2 ไร่ ความลึก 1.5 – 3 เมตร มีระบบน้ำผันเข้า – ออกอยู่คนละด้าน ในกรณีที่ เป็นบ่อเก่าควรพรวนตะกอนเลน ประมาณ 3 – 5 ครั้งต่อวัน หรือขุดลอกเสริมตกแต่งบ่อพร้อมหว่านปูนขาวทั่วบ่อ ในอัตราประมาณ 60 – 80 กิโลกรัม/ไร่ เพื่อปรับค่า pH และควรใช้วุ้นกันล้นบ่อปลาอยู่ในเนื้อที่แคบๆ บริเวณที่จะให้อาหารประจำก่อนประมาณ 15 – 30 วัน จึงเอาเชือกและวุ้นที่กันออก เพื่อให้ปลาได้อาศัยทั่วทั้งบ่อ

2. อัตราการปล่อยปลาเลี้ยงในบ่อดิน

ปลาเริ่มเลี้ยงแต่ละบ่อ ควรมีความยาวขนาดเท่ากันประมาณ 4 – 5 นิ้ว กรณีมีเครื่องเพิ่มอากาศในบ่อปล่อยอัตรา 2 – 3 ตัว/ตารางเมตร หรือประมาณ

3,000 – 4,500 ตัว/ไร่ หากไม่มีเครื่องเพิ่มอากาศลงน้ำในบ่อสำหรับใช้ในช่วงวิกฤติ ควรปล่อย 0.25 – 0.50 ตัวต่อตารางเมตร หรือ 400 – 800 ตัว/ไร่ ในการปล่อยปลา ลงเลี้ยงควรปรับน้ำในบ่อหรือถังลำเลียง ให้มีอุณหภูมิและความเค็มเท่ากับบ่อเลี้ยงก่อน หรือต่างกันไม่เกิน 2 หน่วย

3. การถ่ายเทน้ำ

ควรถ่ายน้ำทุกๆ 3 – 7 วัน ถ่ายน้ำประมาณ 1 ใน 3 ของบ่อ ขณะถ่ายน้ำ ไม่ควรรบกวนให้ปลาตกใจ เพราะปลาอาจจะไม่กินอาหาร ควรเติมน้ำในช่วงประมาณ ตีสาม – ตีสี่ เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มออกซิเจน และอุณหภูมิของน้ำจะไม่แตกต่างกันมาก

ขั้นตอน (การเลี้ยงในกระชัง)

1. อัตราการปล่อยลงกระชังเลี้ยง

ปลาที่ปล่อยในแต่ละกระชังควรมีความยาว 10 เซนติเมตร (4 นิ้ว) ขึ้นไป จึงจะเลี้ยงได้ผลดี หากซื้อได้ตามฟาร์มเอกชนทั่วไป และศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ของกรมประมง ถ้าปล่อยปลาขนาดต่างกันปลาขนาดใหญ่จะกินปลาขนาดเล็ก และจะแย่งกินอาหารได้มากกว่า อัตราปล่อยตั้งแต่ 100 – 300 ตัว/ตารางเมตร เมื่อแรกปล่อยแล้วให้มีความหนาแน่น 30 – 60 ตัว/ตารางเมตร เมื่อปลาโตขึ้น จนกระทั่งจับขาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและทำเลที่ตั้งกระชัง

2. อาหารและการให้อาหาร

อาหารที่นิยมใช้ทั้งปลาเปิดและอาหารเม็ดสำเร็จรูป ปลาเปิดที่ใช้เป็นอาหาร ต้องเป็นปลาสด และต้องสับให้เป็นชิ้นพอดีกับปากปลา ถ้าปลาเล็กก็สับให้เป็นชิ้นเล็กๆ เมื่อปลาโตขึ้นก็จะสับให้มีชิ้นใหญ่ขึ้น กำหนดจุดและเวลาให้อาหารที่แน่นอนวันละมื่อ

3. การเจริญเติบโต

เลี้ยงปลาประมาณ 60 วัน ได้น้ำหนักปลาประมาณ 90 กรัม เลี้ยง 90 วัน ได้น้ำหนักประมาณ 180 กรัม เลี้ยง 120 วัน ได้น้ำหนักประมาณ 250 กรัม ถ้าเลี้ยง ครบ 6 – 7 เดือน จะได้น้ำหนักปลาเฉลี่ย 400 – 600 กรัม มีราคาดี เมื่อได้ปลาขนาด 800 – 1,200 กรัม

ระหว่างเลี้ยงควรสังเกตการณ์กินอาหารของปลา หากกินอาหารลดลง อาจมีปรสิต หรือโรคควรรีบปรึกษาหน่วยงานกรมประมงที่อยู่ใกล้เคียง

แหล่งข้อมูล : กรมประมง

ปูทะเล มีรสชาติดี สามารถนำมาปรุงอาหารได้หลายชนิด เป็นที่นิยมบริโภคทั่วไป ปัจจุบันปูทะเลนับเป็นสินค้าที่มีราคาสูงแต่ค่อนข้างหารับประทานได้ยาก ดังนั้นความต้องการปูทะเลจึงมีเพิ่มมากขึ้น การเลี้ยงปูทะเลทำได้หลายประเภท เช่น การเลี้ยงขุนปู การเลี้ยงปูพรกให้เป็นปูแน่น การเลี้ยงปูไข่ การเลี้ยงปูนิ่ม และการเลี้ยงปูเล็ก เพื่อขายให้เลี้ยงต่อ

การเลือกพื้นที่เลี้ยงขุนปูทะเล

- 1) อยู่ใกล้แหล่งน้ำกร่อยความเค็ม 10 – 30 ppt (ส่วนในพันส่วน)
- 2) เป็นบริเวณที่น้ำทะเลขึ้น – ลง ได้สะดวก น้ำไม่ท่วมในขณะที่น้ำทะเลมีระดับสูงสุด และสามารถระบายน้ำได้แห้งเมื่อมีน้ำลงต่ำสุด
- 3) มีการคมนาคมสะดวก
- 4) สภาพดินเป็นดินเหนียวหรือเป็นดินเหนียวปนทราย สามารถเก็บน้ำได้ดี
- 5) ห่างไกลจากแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม

การเตรียมบ่อ

1) บ่อควรมีพื้นที่ประมาณ 400 – 1,600 ตารางเมตร หรือใช้บ่อเลี้ยงกุ้งเก่า ความลึก 1.5 – 1.8 และควรขุดร่องลึกรอบบ่อลึกประมาณ 80 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เมตร

2) ประตุน้ำมีประตูเดียวหรือ 2 ประตูหรือฝิ่งท่อพีวีซีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10 นิ้ว ท่อเดียวโดยใช้ฝาเปิด - ปิดก็ได้ ซึ่งใช้ระบายน้ำเข้า - ออกทางเดียวกัน

3) บริเวณคันบ่อและประตูน้ำใช้อวนเก่าหรืออวนมุ้งเขียวหรือกระเบื้องมุงหลังคาเกรตปิดกันโดยรอบเพื่อป้องกันการหลบหนีของปูโดยสูงจากขอบบ่อและประตูระบายน้ำ 0.5 เมตร

4) ใช้ประตูน้ำเข้า - ออก เป็นไม้ขนาด 1 - 1.50 นิ้ว ห่างกันไม่เกินซี่ละ 2 เซนติเมตรเย็บตะแกรงป้องกันปูออก

5) บ่อใหม่ควรทำความสะอาดบริเวณรอบบ่อ

6) บ่อเก่าควรมีการกำจัดวัชพืช ลอกเลน ถมรอยรั่ว ตามคันบ่อ

7) ใส่ปูนขาวประมาณ 50 - 60 กิโลกรัมต่อไร่

วิธีการเลี้ยง

การปล่อยปูลงเลี้ยงในบ่อ อัตราความหนาแน่นประมาณ 2 - 3 ตัว/ตารางเมตรควรทำในช่วงเวลาเช้าหรือเย็น ก่อนปล่อยควรนำน้ำในบ่อที่จะใช้เลี้ยงปูรดบนตัวปู 2 ครั้ง ในระยะเวลา 30 นาที โดยเว้นระยะห่างกัน 15 นาที จากนั้นนำปูมาปล่อยให้คลานลงไปเอง ซึ่งวิธีการทำเช่นนี้จะช่วยให้ปูค่อยๆปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ถ้าปล่อยปูลงน้ำในบ่อทันที ปูจะเกิดอาการช็อคตายได้

ควรเลี้ยงปูทะเลตัวผู้กับปูตัวเมียรวมกันเพื่อเป็นการเลียนแบบธรรมชาติ ระหว่างการเลี้ยงจะต้องมีการดูแลและเปลี่ยนถ่ายน้ำทุกวัน การระบายน้ำจะระบายเกือบแห้งเหลือน้ำไว้ประมาณ 10 - 15 เซนติเมตร เพื่อให้ปูฝังตัวได้ดีโดยใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 3 สัปดาห์

การให้อาหาร

ควรให้อาหารปูทะเลที่เลี้ยงวันละครั้ง อาหารที่นิยมใช้เลี้ยงคือ ปลาเป็ด และ หอยกะพง ให้อาหารโดยการหว่านหรือวางไว้รอบบ่อ

- ปลาเป็ดสับเป็นชิ้นขนาด 1 - 2 นิ้วให้ประมาณ 5 - 7% ของน้ำหนักปู โดยประมาณว่าปูได้กินตัวละ 1 ชิ้น

- หอยกะพง จะให้ทั้งตัวประมาณ 20-40% ของน้ำหนักปู

การเก็บเกี่ยว

เมื่อเลี้ยงปูทะเลได้ขนาดตามที่ต้องการแล้ว (ผู้เลี้ยงจึงเริ่มการจับปูทะเล โดยเริ่มจับในช่วงน้ำขึ้น-ลงมีวิธีการดังนี้

- 1) ระบายน้ำออกเกือบหมด ให้น้ำเข้าบ่อในช่วงน้ำขึ้น เมื่อปูมาเล่นน้ำใหม่ที่ประตูจึงจับปูโดยใช้สวิงด้ามยาว
- 2) จับโดยใช้ถุงอวนจับในขณะที่เปิดออกจากบ่อ
- 3) จับโดยใช้ตะขอเกี่ยวปูในบริเวณคันบ่อ
- 4) จับโดยวิดแห้งทั้งบ่อแล้วใช้คราดและสวิงจับปู
- 5) คัดแยกปูไข่-เนื้อและขนาดปูเพื่อจำหน่าย สำหรับปูที่ยังไม่ได้คุณภาพให้ปล่อยลงเลี้ยงต่อไป

การตลาด

สำหรับปูทะเล ผู้บริโภคยังมีความต้องการสูงตลอดทั้งปี ทั้งตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ โดยปูเนื้อขนาด 300-400 กรัม/ตัว ราคาประมาณ 250-300 บาท/กิโลกรัมและขนาด 400-500 กรัม/ตัว ราคาประมาณ 300-350 บาท/กิโลกรัม

แหล่งข้อมูล: กรมประมง

การเลี้ยงปลาแรด

ปลาแรด เป็นปลาน้ำจืดขนาดใหญ่ของไทยชนิดหนึ่ง พบมีน้ำหนัก 6-7 กิโลกรัม มีความยาวถึง 6.5 เซนติเมตร เป็นปลาจำพวกเดียวกับปลากะตัก ปลาสร้อย แต่มีขนาดใหญ่กว่า ปลาแรดมีเนื้อนุ่ม สีเหลืองอ่อน และรสชาติดี จึงได้รับความนิยมจากประชาชน ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพราะสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายชนิด ทั้งยังนิยมนำไปเลี้ยงเป็นปลาสวยงามอีกด้วย

การเพาะและขยายพันธุ์

1. การคัดเลือกพ่อ-แม่พันธุ์ ปกติปลาแรดเพศผู้และเพศเมียมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากจะจำแนกความแตกต่างได้ชัดก็ต่อเมื่อมีขนาดสมบูรณ์พันธุ์ โดยสังเกตจากลักษณะภายนอกของตัวปลา คือ ตัวผู้สังเกตได้ที่โคนครีบทูจะมีสีขาวและมिनอ (Tuberle) ที่หัวโหนกสูงขึ้นจะเห็นชัด ตัวเมียที่โคนครีบทูมีสีดำอย่างเห็นได้ชัด ถ้าแม่ปลาตัวเมียพร้อมวางไข่สังเกตได้ว่าท้องอูมเป่ง ปลาแรดที่มีอายุเท่ากันตัวผู้จะตัวโตกว่า ปลาแรดตัวเมียเริ่มมีไข่เมื่ออายุ 2 ปีขึ้นไป หรือมีน้ำหนักตัวไม่ต่ำกว่า 2 กิโลกรัม มีไข่ประมาณ 2,000-4,000 ฟอง ปลาตัวหนึ่งสามารถไข่ได้ 2-3 ครั้งต่อปี อัตราส่วนการปล่อยพ่อแม่ปลาเพื่อผสมพันธุ์ ใช้อัตราส่วนเพศผู้ 2 ตัวต่อเพศเมีย 1 ตัว (2:1) โดยปล่อยปลา 1 ตัวต่อพื้นที่ 3-5 ตารางเมตร

2. การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ ปกติปลาแรดมีปริมาณไข่มากในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ - เดือนสิงหาคม เกษตรกรจึงควรขุนพ่อแม่พันธุ์ปลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน เป็นต้นไป โดยให้อาหารเม็ดลอยน้ำโปรตีนสูงหรืออาหารปลาสดที่มีโปรตีน 25-30 เปอร์เซ็นต์ ให้ปริมาณ 2-3 เปอร์เซ็นต์ ของน้ำหนักปลาในบ่อ และควรเสริมด้วยอาหารสมทบประเภทพืช เช่น จอก สาหร่าย แหน กล้วยน้ำว่าสุก ผักต่างๆ เป็นต้น

3. การเตรียมบ่อเพาะพันธุ์ บ่อเพาะพันธุ์ควรเป็นบ่อดินหรือบ่อ คสล. โดยบ่อดิน ควรมีขนาด 0.5-1.0 ไร่ ส่วนบ่อ คสล. ควรมีขนาด 50 ตารางเมตร เป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ เพื่อสะดวกในการดูแลการวางไข่และการรวบรวมไข่มาอนุบาล ภายในบ่อใส่ผักบุ้ง หรือวัชพืชน้ำ เพื่อให้ปลาน้ำไปใช้ในการสร้างรังหรือจะใช้วัสดุอื่นเพื่อเป็นที่สังเกต ในการสร้างรังของปลา เช่น เศษเชือกฟางสีต่างๆ วัชพืชน้ำหรือวัสดุที่ใส่เพื่อให้ปลา สร้างรังนั้นควรวางกระจายเป็นจุดๆ ทั่วบ่อเพาะพันธุ์ เนื่องจากพ่อแม่ปลาจะสร้าง อาณาเขตในการดูแลรังของมัน หรืออาจใช้คอกที่สร้างขึ้นบริเวณตลิ่งที่เป็นคิ่งน้ำลำนน้ำ ที่กระแสน้ำไม่แรงนักเป็นที่เพาะปลาแรดได้เช่นเดียวกับการเพาะในบ่อ

4. การสังเกตการวางไข่ของปลาแรด หลังจากปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลาลงใน บ่อเพาะพันธุ์แล้ว ให้สังเกตการวางไข่ของปลาแรดทุกวัน โดยปลาแรดจะใช้พืชจำพวก รากผักบุ้ง กิ่งไม้ รากหญ้า หญ้าแห้ง และวัสดุอื่นๆ ที่มีในบ่อนำมาสร้างรัง รังปลาแรด มีลักษณะคล้ายรังนกลักษณะกลม และมีฝาปิดรัง ขนาดรังทั่วไปมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ยาว 1 ฟุต โดยปลาแรดใช้เวลาในการสร้างรังประมาณ 3-5 วัน แม่ปลาจึงวางไข่ หากต้องการทราบว่าแม่ปลาวางไข่และหรือยัง ให้สังเกตได้จากคราบไขมันที่ลอย บนผิวน้ำเหนือรังที่แม่ปลาทำไว้ ถ้าพบว่าแม่ปลาไขมันบนผิวน้ำที่มีรังไข่ปลาแรดอยู่ หรือเมื่อจับดูที่รังและพบว่ารังปิด หรือเมื่อเห็นแม่ปลามาคอยเฝ้าดูแลรังและสูบน้ำ โบกหางอยู่ใกล้ๆ รัง แสดงว่าปลาวางไข่แล้วจากนั้นตักรังไข่ขึ้นมา คัดเลือกเฉพาะไข่ที่ดี (ไข่ที่มีลักษณะสีเหลืองขาว) ไปพักในบ่อซีเมนต์หรือตู้กระจกเพื่อดำเนินการฟักไข่ต่อไป

5. การฟักไข่ ไข่ปลาแรดเป็นประเภทไข่ลอย (มีลักษณะกลมสีเหลืองอ่อน มีไขมันมาก กลิ่นคาวจัดไม่มีเมือกเหนียว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 มิลลิเมตร) เมื่อ แม่ปลาแรดวางไข่แล้ว ให้นำรังไข่ขึ้นมาแล้วตักเฉพาะไข่ดีและควรช้อนคราบไขมันออก มิฉะนั้นแล้วจะทำให้ไข่เสียและลูกปลาที่ฟักออกมาติดเชื้อโรคได้ง่าย ต่อจากนั้นรวบรวม ไข่ที่ดี ใส่ถังกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร ระดับน้ำประมาณ 30-50 เซนติเมตร

ให้เครื่องเป่าอากาศเบาๆ เพื่อเพิ่มออกซิเจนและใส่ฟิชน้ำ เช่น ผักบุ้ง เพื่อช่วยในการดูดซับไขมันและให้ลูกปลาได้ยึดเกาะ จะฟักไข่ในบ่ออนุบาลหรือฟักไข่ในกระชังผ้าโอลอลแก้ว ซึ่งมีโครงร่างสี่เหลี่ยมขนาด 1x1x0.5 เมตร และมีหูเกี่ยวหรือโครงเหล็กถ่วงที่พื้น เพื่อให้กระชังตั้งคงรูปอยู่ได้ในระหว่างการฟักควรเพิ่มอากาศหรือน้ำลงในกระชังเพื่อให้ไขมันที่ติดมากับไข่ออกมาให้มากที่สุด

ไข่จะฟักออกมาเป็นตัวอ่อนภายใน 18-36 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 20-30 องศาเซลเซียส เมื่อออกจากไข่ใหม่ๆ ตัวอ่อนจะลอยหงายท้องอยู่และรวมอยู่กันเป็นกลุ่มบริเวณฟิชน้ำหรือรากผักบุ้ง

6. การอนุบาลลูกปลาแรด แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

6.1 ระยะ 1-5 วัน หลังจากเก็บไข่ออกจากรังและฟักออกเป็นตัวแล้ว ช่วงนี้ยังไม่ต้องให้อาหารเนื่องจากลูกปลาจะมีอาหารที่ติดตัวมาเรียกว่า “ถุงไข่แดง” ซึ่งติดอยู่ตรงบริเวณท้องลูกปลาวัยอ่อน ลูกปลาวัยอ่อนในระยะนี้จะไม่ค่อยว่ายน้ำ และจะชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ

6.2 ระยะ 6-15 วัน ลูกปลาจะเริ่มมีสีเข้มขึ้น ระยะนี้เรียกว่า “ระยะถุงไข่แดงยุบ” ในช่วงนี้จะเริ่มให้ไรแดงเป็นอาหาร โดยให้วันละ 2 ครั้ง (เช้า-เย็น) ลูกปลาจะเริ่มแตกกลุ่มอยู่กระจายทั่วไปในบ่ออนุบาล

6.3 ระยะ 16-50 วัน ระยะนี้จะย้ายลูกปลาไปอนุบาลในบ่อดิน อัตราปล่อย 100,000 ตัว/ไร่ หรือประมาณ 60-65 ตัวต่อตารางเมตร บ่ออนุบาลควรมีขนาด 400-800 ตารางเมตร ส่วนการอนุบาลในบ่อซีเมนต์ ควรให้อัตราส่วน 5 ตัวต่อตารางเมตร ในช่วง 10 วันแรกที่ลงบ่อดิน ยังคงให้ไรแดงเป็นอาหารอยู่และเริ่มให้รำผสมปลาป่น ในอัตราส่วน 1:3 ผสมน้ำสะอาดให้ทั่วบ่อ เมื่อปลาเริ่มโตขึ้นจึงเริ่มเปลี่ยนมาเป็นอาหารเม็ดลอยน้ำหรืออาหารต้ม วันละ 2 ครั้ง (เช้า-เย็น) ประมาณ 3-5 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักปลาในบ่ออนุบาล จนกระทั่งลูกปลามีขนาดความยาว 2-3 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงในบ่อดินให้เติบโตได้ขนาดตลาดต้องการ หรืออนุบาลจนกระทั่งมีขนาดความยาว 3 นิ้ว (5-7 เซนติเมตร) เพื่อนำไปเลี้ยงในกระชังต่อไป

การเลี้ยงปลาแรด

ปลาแรดมีอวัยวะช่วยในการหายใจ ทำให้สามารถอยู่ในน้ำที่มีปริมาณออกซิเจนน้อย และทนทานต่อโรคได้ดี ทนอุณหภูมิต่ำถึง 15 องศาเซลเซียส เจริญเติบโตได้ดีในน้ำจืด และน้ำกร่อย นอกจากนี้ปลาแรดยังเป็นปลาที่กินอาหารได้ง่าย จึงได้รับความสนใจจากประชาชนที่จะเลี้ยงเป็นอาชีพ สถานที่ใช้เลี้ยงปลาแรด มี 2 ลักษณะ คือ เลี้ยงในบ่อดิน และเลี้ยงในกระชัง

1. การเลี้ยงปลาแรดในบ่อดิน : บ่อที่ใช้เลี้ยงปลาแรด ควรเตรียมบ่อโดยการระบายน้ำออกจากบ่อให้หมด ตากบ่อให้แห้งเป็นเวลา 3-7 วัน จากนั้นหว่านปูนขาว 60-120 กิโลกรัม/ไร่ เพื่อฆ่าเชื้อโรคและกำจัดปลาที่ไม่ต้องการ ใส่ปุ๋ยคอกประมาณ 200-500 กิโลกรัม/ไร่ แล้วแต่พื้นที่หรือลักษณะของดินใช้วิธีหยอดใส่โดยให้สังเกตจากสีน้ำในบ่อถ้าสีจางลง ให้ใส่ปุ๋ยเสริมลงไปเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม

อัตราการปล่อยเลี้ยง อัตราการปล่อยปลาแรดในบ่อเลี้ยงขึ้นอยู่กับขนาดของลูกปลา น้ำหนักปลาที่เริ่มปล่อยและขนาดของปลาที่ต้องการเก็บเกี่ยวผลผลิต หากต้องการเลี้ยงเป็นปลาใหญ่ควรปล่อยในอัตรา 1-3 ตัวต่อตารางเมตร ใช้เวลาเลี้ยง 1 ปี จะได้ปลาน้ำหนักประมาณ 0.8-1 กิโลกรัมต่อตัว

ปลาแรดสามารถเลี้ยงแบบผสมผสานรวมกับปลากินพืชชนิดอื่นๆ เพื่อให้ปลาแรดกินพืชน้ำหรือวัชพืชน้ำที่ขึ้นในบ่อ และเป็นการทำความสะอาดบ่อไปด้วย หรือจะเลี้ยงร่วมกับสัตว์อื่น เช่น เป็ด ไก่ โดยกันรั้วเป็นคอกไว้ไม่ให้เปิดออกมากินลูกปลาได้ ซึ่งวิธีนี้ผู้เลี้ยงจะสามารถประหยัดต้นทุนค่าอาหารปลาและเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การเลี้ยงปลาแรดในกระชัง : ปัจจุบันการเลี้ยงปลาแรดในกระชัง กำลังได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากปลาที่ได้จากการเลี้ยงในกระชังจะมีราคาสูงกว่าปลาที่เลี้ยงในบ่อดิน

2.1 รูปแบบกระชัง สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1.1 กระชังประจำที่ ลักษณะของกระชังแบบนี้ ตัวกระชังจะผูกติดกับเสาหลักซึ่งปักไว้กับพื้นดินอย่างมั่นคง กระชังแบบนี้จะไม่สามารถลอยขึ้นลงตามระดับน้ำได้ ดังนั้นแหล่งเลี้ยงควรมีระดับน้ำขึ้นสูงสุดและต่ำสุดแตกต่างกันไม่เกิน 50-60 เซนติเมตร

2.1.2 กระชังลอยน้ำ กระชังแบบนี้เหมาะสำหรับการเลี้ยงที่มีระดับน้ำลึกตั้งแต่ 3 เมตรขึ้นไป ตัวกระชังจะผูกแขวนอยู่กับแพหรือทุ่นลอย ซึ่งลอยขึ้นลง

ตามระดับน้ำ แพที่ใช้มีหลายลักษณะ อาทิ ใช้ไม้ไผ่ผูกเป็นแพลูกบวบและบางพื้นที่นิยมใช้หุ่นโฟมหรือถังพลาสติกทำเป็นหุ่นพุงแพ โดยใช้ท่อพีวีซีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 นิ้ว หรือจะใช้ท่อเหล็กแบริ่งน้ำ ก็จะเสริมความแข็งแรงได้ดี ซึ่งแยกออกเป็น 2 แบบ

ตลาดและผลตอบแทน

ตลาดในประเทศไทย : ปลาแรดเป็นที่นิยมบริโภคเพราะเป็นปลาที่มีเนื้อมาก ก้างน้อย รสชาติดี ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ทอดกระเทียม ทอดราดพริก นึ่งแบบต่างๆ ต้มยำ แกงหรือลาบ ฯลฯ ปลาแรดที่ตลาดในเมืองไทยต้องการ คือ มีน้ำหนักตั้งแต่ 7 ชีด ถึง 1 กิโลกรัม

- ราคาปลาแรดที่เลี้ยงในบ่อดิน จะอยู่ที่ประมาณ 40-60 บาทต่อกิโลกรัม

- ราคาปลาแรดที่เลี้ยงในกระชัง จะนิยมขายปลามีชีวิต สำหรับการเลี้ยงในกระชัง น้ำจะถ่ายเทตลอด ปลาจะไม่เหม็นกลิ่นโคลนราคาจึงสูงกว่าปลาที่เลี้ยงในบ่อดิน คือประมาณ 70-100 บาท ต่อกิโลกรัม

ตลาดต่างประเทศ : ปัจจุบันมีเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาแรดได้รวมตัวกันเพื่อจัดส่งปลาแรดไปจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยตลาดต่างประเทศนิยมให้แล่อเฉพาะเนื้อแช่แข็ง ทั้งนี้ต้องใช้ปลาที่มีขนาดตั้งแต่ 7 ชีดขึ้นไป โดยราคาจะอยู่ประมาณ 150-160 บาท ต่อกิโลกรัม โดยทางบริษัทคู่ค้าต่างประเทศจะเป็นผู้มาดูแลและออกค่าใช้จ่ายในการขนส่งเอง สำหรับราคาปลามีชีวิต ที่ส่งไปแถบประเทศมาเลเซีย จะอยู่ประมาณ 250-350 บาทต่อกิโลกรัม

แหล่งข้อมูล: กรมประมง

กุ้งก้ามกราม มีชื่อท้องถิ่นซึ่งเป็นที่รู้จักต่างกัน เช่น กุ้งก้ามกราม กุ้งนาง กุ้งแห กุ้งใหญ่ กุ้งหลวง กุ้งแม่น้ำ และกุ้งก้ามเกลี้ยง พบกุ้งชนิดนี้ทั่วไปในแหล่งน้ำจืดที่มีทางติดต่อกับทะเล และแหล่งน้ำกร่อยในบริเวณปากแม่น้ำลำคลองในทุกภูมิภาคของไทย แต่ในปัจจุบันกุ้งก้ามกรามตามแหล่งน้ำธรรมชาติมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก เนื่องจากหลายสาเหตุคือ การสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำทำให้กุ้งไม่สามารถอพยพไปวางไข่ในบริเวณปากแม่น้ำได้ การทำการประมงมากเกินไปกำลังผลิตของธรรมชาติ ปัญหาภาวะของสิ่งแวดล้อม เช่น การเน่าเสียของแม่น้ำลำคลอง และการทำการประมงอย่างไม่ถูกวิธี เป็นต้น

ขั้นตอนการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม มีดังนี้

- 1) คุณภาพดิน ควรเป็นดินเหนียวหรือดินร่วนสามารถเก็บกักน้ำได้ดี และคันดินไม่พังทลายง่าย ดินไม่ควรเป็นดินเปรี้ยว เพราะทำให้สภาพน้ำเป็นกรดไม่เหมาะกับการเลี้ยงกุ้ง และอาจส่งผลทำให้กุ้งตายได้
- 2) คุณภาพน้ำ บ่อเลี้ยงกุ้งควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่มีคุณภาพดี สะอาด ไม่มลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งชุมชนและแหล่งเกษตรกรรม น้ำควรมีปริมาณมากเพียงพอตลอดทั้งปี ถ้าเป็นพื้นที่ที่น้ำส่งเข้าบ่อโดยไม่ต้องสูบน้ำ เช่น น้ำจากแม่น้ำลำคลอง คลองชลประทาน ก็จะเป็นการดีเพราะช่วยลดค่าใช้จ่าย
- 3) แหล่งพันธุ์กุ้ง พื้นที่เลี้ยงควรอยู่ในบริเวณที่ไม่ห่างจากแหล่งพันธุ์กุ้ง เพราะ

จะช่วยให้สะดวกในการลำเลียงขนส่ง และการจัดหาพันธุ์ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อสุขภาพกุ้ง เนื่องจากกุ้งที่ผ่านการขนส่งเป็นเวลานานมักจะอ่อนแอและมีอัตราการดต่ำ

4) **สาธารณูปโภค** สิ่งอำนวยความสะดวกหลายอย่างจำเป็นมากต่อการเลี้ยงกุ้งให้ได้ผลดี เช่น ถนน ไฟฟ้า เพื่อสะดวกในการขนส่งอาหาร ผลิต การเตรียมอาหาร หรือการเพิ่มออกซิเจนในบ่อ

5) **ตลาด** แหล่งเลี้ยงกุ้งควรอยู่ไม่ไกลตลาดมากเกินไปเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

รูปแบบของบ่อและการก่อสร้างบ่อเลี้ยง

1) รูปแบบบ่อเลี้ยงกุ้ง ส่วนมากนิยมทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เพราะสะดวกในการจัดการและจับกุ้ง ถ้าเป็นไปได้ด้านยาวของบ่อควรอยู่ในแนวเดียวกับทิศทางลม เพื่อให้ให้ออกซิเจนละลายน้ำได้ดี

2) ขนาดของบ่อ ปกติจะกว้างประมาณ 25-50 เมตร ส่วนความยาวขึ้นกับขนาดที่ต้องการและลักษณะภูมิประเทศ ขนาดของบ่อที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 1-5 ไร่ต่อบ่อ แต่ถ้ามีพื้นที่น้อย อาจจะใช้บ่อเล็กกว่านี้ได้ ส่วนบ่อที่มีขนาดใหญ่เกินไปจะทำให้ดูแลจัดการลำบาก และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะทำให้เกิดความเสียหายมาก การแก้ปัญหาทำได้ยาก พื้นกันบ่อต้องอัดเรียบแน่น ไม่มีสิ่งกีดขวางในการลากอวน

3) ความลึกของบ่อ ต่ำสุดประมาณ 1 เมตร และลึกสุดไม่เกิน 1.5 เมตร โดยมีความลาดเอียงไปยังประตูระบายน้ำออกเพื่อสะดวกในการระบายน้ำ และจับกุ้ง บ่อที่ลึกเกินไปจะมีปัญหาการขาดออกซิเจนในน้ำได้ แต่ถ้าตื้นเกินไปจะทำให้แสงแดดส่องถึงกันบ่อทำให้เกิดวัชพืชขึ้นได้ง่าย และอาจทำให้อุณหภูมิของน้ำเปลี่ยนแปลงมากเกินไปในรอบวัน คันบ่อจะต้องสูงพอที่จะป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากและมีความลาดชันพอประมาณ ถ้าคันบ่อลาดชันน้อยไปจะทำให้พังได้ง่าย แต่ถ้ามีความชันมากไปจะทำให้สั่นเปลือ่งพื้นที่

4) ทางระบายน้ำเข้าและประตูระบายน้ำออกควรอยู่ตรงข้ามกัน โดยอยู่ตรงส่วนปลายของด้านยาว ประตูระบายน้ำควรมีความใหญ่พอเหมาะกับขนาดของบ่อ เพื่อให้สามารถระบายน้ำได้เร็ว และคลองระบายน้ำออกจะต้องอยู่ต่ำกว่าประตูระบายน้ำ เพื่อให้สามารถระบายน้ำได้หมด

การเตรียมบ่อเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

ควรระบายน้ำออกจากบ่อให้แห้งเพื่อกำจัดศัตรูกุ้ง ได้แก่ ปลา กบ เขียด เป็นต้น ถ้าไม่สามารถระบายน้ำได้หมดให้ใช้โลตัสสด 2-4 กิโลกรัม ต่อปริมาณน้ำในบ่อ 100 ลูกบาศก์เมตร โดยนำโลตัสสดทุบให้ละเอียดแล้วแช่น้ำประมาณ 2 กิโลกรัม ต่อน้ำ 1 ปีบ ทิ้งไว้ 1 คืน ขยี้เอาน้ำสีขาวออกหลายๆ ครั้งจนหมดแล้วนำไปสาบดให้ทั่วบ่อทิ้งไว้ประมาณ 7 วัน จากนั้นหว่านปูนขาวขณะดินยังเปียก กรณีที่บ่อมีเลนมาก ควรพลิกดินก่อนหว่าน ปูนขาวและตากบ่อ การตากบ่อจะช่วยให้ของเสียพวกสารอินทรีย์ที่หมักหมมอยู่ที่พื้นสลายตัวไป นอกจากนี้ความร้อนจากแสงแดดและปูนขาวยังช่วยกำจัดเชื้อโรค ปรสิตรวมทั้งศัตรูกุ้งด้วย

สำหรับบริเวณที่ดินมีสภาพเป็นกรดหรือที่เรียกว่าดินเปรี้ยว เมื่อต้องการปรับเปลี่ยนพื้นที่มาเป็นบ่อเลี้ยงกุ้งควรใช้ปูนขาวให้มากขึ้น ปริมาณปูนขาวที่ใช้ขึ้นอยู่กับว่าดินเป็นกรดมากน้อยแค่ไหน ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์ความต้องการปูนขาวของดิน โดยให้หน่วยงานราชการที่บริการวิเคราะห์คุณสมบัติของดิน เช่น สถานีพัฒนาที่ดินช่วยวิเคราะห์ความเป็นกรดของดิน แต่โดยทั่วไปถ้าเป็นบ่อชุดใหม่และดินไม่เป็นกรดมาก อัตราการใส่ปูนขาวอยู่ประมาณ 160-200 กิโลกรัม/ไร่ แล้วตากบ่อทิ้งไว้ 2-4 สัปดาห์แต่ถ้าดินมีความเป็นกรดมากอาจต้องใช้ปูนขาวสูงถึง 800 กิโลกรัม/ไร่

การเตรียมน้ำสำหรับเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

หลังจากตากบ่อและใส่ปูนขาวประมาณ 2-4 สัปดาห์ จึงเปิดน้ำลงบ่อโดยกรองด้วยอวนในลอนหรือตะแกรงตาถี่ เพื่อป้องกันศัตรูกุ้งที่ปนมากับน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไข่และตัวอ่อนของปลาและกบ

การเลือกพันธุ์กุ้งก้ามกราม

พันธุ์กุ้งก้ามกรามที่ดีควรมีการว่ายน้ำปราดเปรียว แข็งแรง ลำตัวใสและเป็นกุ้งที่คว่ำมาแล้ว 1 สัปดาห์ขึ้นไป (อายุประมาณ 25-30 วันขึ้นไป) และได้รับการปรับสภาพให้อยู่ในน้ำจืดไม่น้อยกว่า 1-2 วัน (ถ้าปล่อยกุ้งที่เพิ่งคว่ำ สองสามวันมักมีอัตราการรอดต่ำ)

วิธีการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

วิธีที่ 1 นำลูกกุ้งที่คว่ำแล้วประมาณ 1 สัปดาห์ และได้รับการปรับสภาพให้อยู่ในน้ำจืดอย่างน้อย 1-2 วัน ไปอนุบาลในบ่อดินโดยใช้อัตราปล่อยประมาณ 80,000-160,000 ตัว/ไร่ อนุบาลนานประมาณ 2-3 เดือน จึงได้กุ้งขนาด 2-5 กรัมต่อตัว

(โดยปกติการอนุบาลในระยะนี้จะมีการรอดประมาณ 40-50 เปอร์เซ็นต์) หลังจากนั้นจึงย้ายไปเลี้ยงในบ่อเลี้ยงกุ้งโต โดยปล่อยในอัตรา 20,000-30,000 ตัว/ไร่ หลังจากเลี้ยงในบ่ออีกประมาณ 4 เดือน ก็ทยอยจับกุ้งบางส่วนที่โตได้ขนาดขายเดือนละครั้ง และจับหมดทั้งบ่อเมื่อเลี้ยง 6-10 เดือนขึ้นไป วิธีนี้มีข้อดี คือ อัตรารอดจะสูงไม่ต่ำกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากลูกกุ้งที่ผ่านอนุบาลมาแล้วจะแข็งแรงและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในบ่อเลี้ยงได้ดี แต่ข้อเสีย คือต้องใช้แรงงานในการเคลื่อนย้ายกุ้งจากบ่ออนุบาลไปลงบ่อเลี้ยง

วิธีที่ 2 นำลูกกุ้งที่คว่ำแล้วประมาณ 1 สัปดาห์และได้รับการปรับสภาพให้อยู่ในบ่อน้ำจืดอย่างน้อย 1-2 วัน ปล่อยลงบ่อเลี้ยงโดยตรงในอัตราประมาณ 40,000-60,000 ตัว/ไร่ หลังจากนั้นประมาณ 6-10 เดือนขึ้นไป จึงทยอยจับกุ้งที่โตได้ขนาดขายและทยอยจับเดือนละครั้ง จนเห็นว่ากุ้งเหลือน้อยจึงจับหมดบ่อ วิธีนี้มีข้อดีคือ ไม่ต้องใช้แรงงานในการเคลื่อนย้ายกุ้ง แต่ข้อเสียคือ ลูกกุ้งที่ผ่านการขนส่งเป็นเวลานานบางส่วนอาจจะอ่อนแอและตายในขณะขนส่งหรือหลังจากปล่อยลงบ่อได้ไม่นาน เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในบ่อได้ ทำให้มีอัตราการรอดไม่แน่นอน และอาจมีผลเสียต่อการคำนวณปริมาณอาหารที่จะให้ แต่ถ้ามีการขนส่งที่ดีและลูกกุ้งแข็งแรง การเลี้ยงวิธีนี้โดยปกติจะมีอัตราการรอดประมาณ 50-60 เปอร์เซ็นต์

อาหารและการให้อาหาร

ลูกกุ้งที่ปล่อยลงบ่อ ในระยะแรกสามารถใช้อาหารธรรมชาติที่เกิดจากการใส่ปุ๋ยในขณะเตรียมบ่อได้ แต่ถ้าปล่อยกุ้งเป็นจำนวนมากอาหารธรรมชาติอาจไม่เพียงพอ จึงต้องให้อาหารสมทบ อาหารที่ใช้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามต้องใช้ชนิดเม็ดจมน้ำ โดยมีโปรตีน 30-40 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอาจเตรียมเองหรือหาซื้ออาหารสำเร็จสำหรับกุ้งก้ามกรามที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดก็ได้ หากเป็นอาหารที่เตรียมเองควรทำให้อาหารคงสภาพอยู่ในน้ำได้นานไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง เนื่องจากกุ้งกินอาหารโดยการกัดและถ้าอาหารละลายน้ำได้ง่ายจะทำให้กุ้งได้รับอาหารไม่เต็มที่

การให้อาหารโดยปกติให้วันละ 2 ครั้ง โดยแบ่งให้มื่อเช้าเป็นส่วนน้อย (ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์) และให้มื่อเย็นเป็นส่วนใหญ่ (ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์)

ระยะเวลาเลี้ยงและการจับ

ระยะเวลาเลี้ยงกุ้งขึ้นอยู่กับขนาดที่ตลาดต้องการ โดยทั่วไปหลังจากเลี้ยง กุ้งก้ามกรามได้ประมาณ 4-6 เดือน ก็เริ่มคัดขนาดและจับกุ้งบางส่วนขายได้แล้ว และทยอยจับเดือนละครั้ง และจับทั้งหมดเมื่อเห็นว่ากุ้งเหลือน้อย (รวมระยะเวลา การเลี้ยงทั้งหมดประมาณ 8-12 เดือน)

การจำหน่ายผลผลิตและแนวโน้มราคาในอนาคต

กุ้งก้ามกรามที่ขายตามท้องตลาด ส่วนใหญ่ได้มาจากการเลี้ยงในภาคกลาง เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคในท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียงมีมากขึ้น ประกอบกับ กุ้งก้ามกรามจากแหล่งธรรมชาติมีปริมาณน้อย ทำให้ราคามีแนวโน้มสูงขึ้นโดยราคากุ้ง ขึ้นอยู่กับขนาด ส่วนกุ้งที่จับได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติถึงแม้จะมีน้อยแต่มีราคา ค่อนข้างสูงเนื่องจากมีขนาดใหญ่กว่ากุ้งที่เลี้ยงในบ่อ (อาจมีราคาสูง 400-500 บาท/ กิโลกรัม) แต่ในปัจจุบัน กรมประมงได้นำพันธุ์กุ้งก้ามกรามไปปล่อยแหล่งน้ำต่างๆ ทั่วประเทศเพื่อทดแทนกุ้งธรรมชาติซึ่งอาจช่วยให้ผลผลิตกุ้งในแหล่งน้ำธรรมชาติ เพิ่มขึ้นได้ในอนาคต

แหล่งข้อมูล: กรมประมง

การเลี้ยงปลา

ปลาน้ำจืด หรือปลาน้ำจืด บู่จาก บู่ทอง บู่เอื้อย บู่สิงโต ปลาน้ำจืดเป็นปลาที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่ถูกส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย ฯลฯ ในอดีตการเลี้ยงปลาน้ำจืดนิยมเลี้ยงกันมากในกระชัง แถบลุ่มแม่น้ำและลำน้ำสาขา บริเวณภาคกลางตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี จนถึงจังหวัดปทุมธานี โดยจังหวัดนครสวรรค์เป็นแหล่งส่งออกที่ใหญ่ที่สุด

รูปแบบการเลี้ยง

1. การเลี้ยงในบ่อดิน ส่วนใหญ่จะเลี้ยงร่วมกับปลาชนิดอื่น เช่น เลี้ยงร่วมกับปลานิลเพื่อไว้ควบคุมจำนวนประชากรของลูกปลานิลไม่ให้หนาแน่นเกินไป เช่นเดียวกับปลาช่อน นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงร่วมกับปลาชนิดอื่นได้แก่ ไล่จิ้งหรีด หรือไล่จิ้งหรีด โดยอัตราส่วนการปล่อยปลาน้ำจืดที่ขึ้นอยู่กับผู้เลี้ยงจะให้ราคาพันธุ์ได้จำนวนมาหน่อยเท่าใด เมื่อปลาเริ่มมีน้ำหนัก 400-500 กรัมขึ้นไป จึงจับจำหน่ายแล้วหาพันธุ์ปลามาปล่อยทดแทนอาหารที่ให้ เป็นพวกปลาเบ็ดบดเป็นกันก่อนๆ ใส่ลงไปเป็นเรือแจวให้อาหารเป็นจุดๆ รอบบ่อ จุดที่ให้อาหารมีกระเบาะไม้ปักอยู่เหนือกันบ่อเล็กน้อย ในช่วงตอนเย็นอาหารที่ให้ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์ ของน้ำหนักปลา ไข่เวลาเลี้ยง 8-12 เดือนจึงจับจำหน่าย น้ำหนักปลาที่นิยมรับซื้อตั้งแต่ 400-800 กรัม ไม่เกิน 1 กิโลกรัม

2. การเลี้ยงปลาในกระชัง ปลาน้ำจืดเป็นปลาอีกชนิดหนึ่งที่นิยมเลี้ยงในกระชัง เนื่องจากสามารถ เลี้ยงได้หนาแน่นในที่แคบได้ และเป็นปลากินเนื้อจึงไม่จำเป็นต้อง

พึ่งอาหารธรรมชาติมากนัก ถึงแม้ว่าปลาบู่มีนิสัยชอบอยู่นิ่งเป็นส่วนใหญ่ แต่ชอบที่ที่มีน้ำไหลผ่านโดยเฉพาะน้ำที่มีความขุ่นยิ่งดีเพราะปลาบู่ตกใจง่ายเมื่อเลี้ยงในน้ำใส โดยสถานที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยงปลาบู่ในกระชัง คือ

- คุณสมบัติของน้ำที่ดีและมีปริมาณเพียงพอตลอดปี
- ใกล้แหล่งน้ำ แหล่งเพาะพันธุ์ปลา และอาหารปลาสามารถหาง่ายและราคาถูก
- การคมนาคมสะดวกต่อการลำเลียงพันธุ์ปลาและอาหารปลา
- ไม่อยู่แหล่งโรงงานอุตสาหกรรมและพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีสำหรับการเกษตรมาก เพื่อหลีกเลี่ยงสารพิษที่ปนเปื้อนมากับน้ำ
- น้ำมีความขุ่นพอสมควรเพราะปลาบู่ชอบที่มีต ช่วยทำให้ปลากินปลาได้ดี และไม่ตกใจง่าย
- ความลึกของน้ำไม่ควรต่ำกว่า 2 เมตร
- มีกระแสน้ำที่ไหลแรงพอสมควร
- ปลอดภัยจากการถูกลักขโมย
- ปราศจากศัตรูและภัยธรรมชาติ
- มีกีดขวางการสัญจรทางน้ำและไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง

การผลิต

ผลผลิตการเลี้ยงปลาบู่ในกระชังไม้ไผ่ขนาด 10 ลูกบาศก์เมตร อัตราการปล่อยปลา 915 ตัว น้ำหนักเฉลี่ย 224 กรัม ใช้เวลาเลี้ยง 5.3 เดือน ได้น้ำหนักเฉลี่ย 435 กรัม ส่วนกระชังไม้จริงขนาด 15 ลูกบาศก์เมตร อัตราการปล่อยอาหาร 1,500 ตัว น้ำหนักเฉลี่ย 184 กรัม ใช้เวลาเลี้ยง 8.5 เดือนได้น้ำหนักเฉลี่ย 422 กรัม การเลี้ยงปลาบู่ถ้ามีการเอาใจใส่การเลี้ยง มีประสบการณ์ความชำนาญและสภาพแวดล้อมดี ปลาไม่เป็นโรคก็จะให้ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่สูง ขายได้ราคาแพง และมีกำไรสูง

ต้นทุนการผลิต

ราคาพันธุ์ปลาบู่ที่เกษตรกรซื้อมาเลี้ยงในกระชัง ราคาตั้งแต่กิโลกรัมละ 30-160 บาท ขึ้นอยู่กับขนาด ส่วนราคาปลาบู่เพื่อบริโภค มีราคาตั้งแต่ 500-700 บาทต่อกิโลกรัม

แนวโน้มตลาด

1) ราคา/ผลตอบแทน

ปัจจุบันปลานับวันมีราคาแพง เนื่องจากพันธุ์ปลาที่นำไปเลี้ยงหายาก และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป แต่ความนิยมบริโภคปลาน้ำจืดมีปริมาณสูงขึ้น โดยส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศซึ่งบริโภคเชื่อว่ามีความปลอดภัยทางอาหารสูง ทำให้ร่างกายแข็งแรงเพิ่มพลังในสมัยก่อนนั้นมีการเลี้ยงปลาน้ำจืดในกระชังมากต่อมาการเลี้ยงปลาน้ำจืดประสบปัญหาปลาเป็นโรคและตายมาก จำนวนผู้เลี้ยงและผลผลิตลดลง ราคาปลาน้ำจืดจึงสูงขึ้นตามกลไกตลาด

2) การลำเลียงขนส่ง

การลำเลียงโดยใช้พลาสติกอัดออกซิเจนเหมาะ สำหรับใช้ลำเลียงลูกปลาน้ำจืดขนาดเล็ก 1-2 นิ้ว และปลาน้ำจืดขนาด 50-250 กรัม วิธีนี้เป็นการลำเลียงที่เหมาะสมที่สุด ไม่ทำให้ปลาบอบช้ำ ปกติใช้ถุงพลาสติกขนาด 20 x 30 เซนติเมตร ถุงปลาแต่ละถุงสามารถบรรจุลูกปลาน้ำจืดขนาด 1-2 นิ้ว จำนวน 500-700 ตัว เมื่อใส่พันธุ์ปลาแล้วอัดด้วยออกซิเจนบริสุทธิ์รัดปากถุง สำหรับพันธุ์ปลาที่จับได้จากธรรมชาติควรบรรจุถุงละ 5-20 ตัว แล้วแต่ขนาดพันธุ์ปลา ปริมาณน้ำในถุงพลาสติกลำเลียงไม่ควรใส่มากนัก เนื่องจากปลาน้ำจืดมีนิสัยไม่ค่อยเคลื่อนไหวเหมือนปลาชนิดอื่น การใส่น้ำมากทำให้มวลน้ำในถุงมีการโยนตัวไปมามาก ทำให้ปลาถูกกระแทกไปมาบอบช้ำได้

แหล่งที่มา : กรมประมง

การเลี้ยงปลาหมอไทย

ปลาหมอไทย เป็นปลาน้ำจืดพื้นบ้านของไทยที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ที่ประชาชนทุกระดับชนชั้นของสังคมไทยนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย เพราะสามารถประกอบอาหารได้หลากหลาย ทั้งแกง ต้ม ทอด ย่าง ทั้งแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อีกทั้งเป็นปลาที่มีความทนทาน ทรหด อดทนสูง เพราะมีอวัยวะพิเศษช่วยหายใจ จึงอาศัยอยู่ได้ในบริเวณที่มีน้ำน้อยๆ หรือที่ขุมขึ้นได้เป็นเวลานาน อย่างไรก็ตาม ผลผลิตส่วนใหญ่ได้จากแหล่งธรรมชาติ

การเลี้ยงปลาหมอในบ่อดิน

1) การเตรียมบ่อ

ขนาดบ่อที่ใช้เลี้ยงปลาหมอส่วนใหญ่ขนาดไม่ใหญ่นัก พื้นที่ประมาณ 1-3 งาน หรือบางแห่งนิยมเลี้ยงในบ่อขนาด 3-4 ไร่ ความลึกประมาณ 1.5-2.0 เมตร บ่อเก่าต้องสูบน้ำให้แห้ง กำจัดศัตรูปลาโดยเฉพาะปลากินเนื้อ วัชพืชและพันธุ์ไม้น้ำออกให้หมด หว่านปูนขาวประมาณ 150-200 กิโลกรัม/ไร่ ตากบ่อให้แห้งเป็นระยะเวลา 2-3 สัปดาห์ เพื่อเป็นการฆ่าเชื้อโรคและศัตรูปลา กรณีบ่อใหม่หว่านปูนขาวประมาณ 100 กิโลกรัม/ไร่ อย่างไรก็ตามปลาหมอไทยไม่ชอบน้ำที่เป็นด่างหรือกระด้างสูง หรือมี pH สูง ซึ่ง pH ของน้ำควรอยู่ในช่วง 6.5-8.5 ใช้วอนไนลอนสีฟ้ากั้นรอบบ่อให้สูงประมาณ 90 เซนติเมตร เพื่อป้องกันปลาหลบหนี สูบน้ำลงบ่อก่อนปล่อยลูกปลาประมาณ 60-100 เซนติเมตร กรองน้ำด้วยอวนมุ้งตาถี่หรืออาจฆ่าเชื้อในน้ำด้วยคลอรีนผง

3 ส่วน หรือ 3 กรัมต่อน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร และทำสื่อน้ำสร้างห่วงโซ่อาหารธรรมชาติ จึงปล่อยลูกปลา หลังจากนั้นค่อยๆเติมน้ำเข้าบ่อเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ จนมีระดับน้ำ 1.5 เมตร และควบคุมระดับน้ำนี้ตลอดไป

2) การเลือกลูกพันธุ์

ขนาดลูกปลาหมอบที่เหมาะสมในการปล่อยเลี้ยงบ่อดินมี 2 ขนาดคือ ลูกปลา ขนาด 2-3 เซนติเมตร หรือเรียกว่า “โม่ชะม” ซึ่งมีอายุ 25-30 วัน และขนาด 2-3 นิ้ว ซึ่งเป็นลูกปลาอายุ 60-75 วัน เกษตรกรที่ไม่มีความชำนาญอาจเลือกลูกปลาขนาด 2-3 นิ้ว ซึ่งราคาเฉลี่ยตัวละ 0.60-1.00 บาท/ตัว จะจัดการดูแลง่ายและมีอัตราการรอดสูง ส่วนลูกปลาขนาดโม่ชะมเป็นที่นิยมกันมาก เนื่องจากหาซื้อได้ง่าย ลำเลียงสะดวก ราคาเฉลี่ย 0.30-0.50 บาท/ตัว หากจัดการบ่อเลี้ยงที่ดีก็สามารถทำให้อัตราการรอด และผลผลิตสูง

3) อัตราปล่อยลูกปลาลงเลี้ยง

โดยทั่วไป เกษตรกรนิยมลูกปลาขนาด 2-3 เซนติเมตร อัตราปล่อย 30-50 ตัว/ตารางเมตร หรือ 50,000-80,000 ตัว/ไร่ หากใช้วิธีปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลา ให้ผสมพันธุ์วางไข่ อนุบาลและเลี้ยงในบ่อเดียวกันดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดยใช้อัตราพ่อแม่พันธุ์ปลา 40-60 คู่/ไร่ จะได้ลูกปลาขนาดโม่ชะมประมาณ 80,000-150,000 ตัว/ไร่ ทั้งนี้ความหนาแน่นในการเลี้ยงนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถนะการจัดการฟาร์ม และงบประมาณเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการฟาร์มของเกษตรกรแต่ละราย เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามหากมีเป้าหมายต้องการปลาขนาดใหญ่ต้องปล่อยลูกปลา ในความหนาแน่นต่ำลงมาประมาณ 20 ตัว/ตารางเมตรหรือ 32,000 ตัว/ไร่

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยพันธุ์ปลาคือ ช่วงเวลาเช้าหรือเย็นและควรปรับอุณหภูมิของน้ำในบ่อให้ใกล้เคียงกับน้ำในบ่อก่อน โดยนำถุงปลาแช่ในบ่อเป็นเวลา ประมาณ 10-15 นาที เพื่อป้องกันลูกปลาช็อก แล้วเปิดปากถุงค่อยๆ เอนน้ำในบ่อใส่ถุง เพื่อให้ลูกปลาปรับตัวให้เข้ากับน้ำใหม่ได้

4) อาหารและการให้อาหาร

การเลี้ยงปลาหมอบแบบยังชีพหรือแบบหัวไร่ปลายนาไม่ว่าบ่อปลาหลังบ้าน ร่องสวน คันคูน้ำ มุมบ่อในนาข้าว นอกจากอาหารตามธรรมชาติแล้ว เกษตรกรนิยมให้อาหารสมทบจำพวกเศษอาหารจากครัวเรือน รำละเอียด ปลาสดสับ ปลวก และ

การใช้ไฟล่อแมลงกลางคืน ตลอดจนอาหารสำเร็จรูปบางส่วน การเลี้ยงปลาหมอบแบบ ธรรมชาติเชิงพานิชย์นั้น เน้นการปล่อยเลี้ยงแบบหนาแน่นสูงมาก ปลาหมอบนั้น เป็นปลากินเนื้อในช่วงแรกจากลูกปลาขนาดใบมะขามเป็นปลารุ่น (อายุ 1-2 เดือน) ต้องการอาหารที่เป็นโปรตีนสูงมากหลังจากนั้นเมื่ออายุ 2-3 เดือน ต้องการอาหาร ระดับโปรตีนต่ำ ซึ่งการให้ต้องเดินหว่านอาหารรอบบ่อ

ระยะเวลาเลี้ยงและวิธีการจับปลาจำหน่าย

ระยะเวลาเลี้ยงขึ้นอยู่กับขนาดปลาที่ตลาดต้องการ สภาพาส่งแฉะล้นภายในบ่อ และสุขภาพปลาทั่วไปใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 90-120 วัน การจำหน่ายผู้เลี้ยงกับแพปลา (พ่อค้าขายส่ง) มักตกลงราคาขายเหมาบ่อ โดยทอดแหสุมตัวอย่างปลาแล้วตีราคา ส่วนการจับปลานั้นจะต้องสูบน้ำออกจากบ่อให้เหลือน้อยแล้วจึงต้อนล้อมจับปลา โดยลากอวดจากขอบบ่อด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งแล้วจึงยกอวดขึ้น ใช้สวิงจับปลา ใส่กระชังพักปลาหรือตะกร้าเพื่อคัดขนาดบรรจุปลาในลังไม้ ใช้น้ำสะอาดฉีดพ่น ทำความสะอาดตัวปลาซึ่งมักติดคราบโคลนและกลิ่นโคลนดินหลายๆครั้ง แล้วล้างเลี้ยง ผลผลิตสู่ตลาดต่อไป

แนวโน้มการเลี้ยงปลาหมอในอนาคต

แม้ปริมาณความต้องการของตลาดมีมาก โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ เช่น ตลาดตะวันออกกลาง จีน ไต้หวัน เกาหลีและมาเลเซีย มีความต้องการไม่ต่ำกว่า 100 ตันต่อปี แต่ต้องการปลาขนาดใหญ่ (3-5 ตัวต่อกิโลกรัม) ขณะที่ผลิตไม่เพียงพอ หรือไม่แน่นอนที่จะตอบสนองความต้องการของตลาด ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลสำรวจด้านการตลาดเบื้องต้นพบว่า ส่วนเหลือการตลาดระหว่างผู้เลี้ยง พ่อค้าส่ง พ่อค้าขายปลีก และผู้บริโภคมีส่วนต่างสูงมาก ขณะที่ระดับราคากำหนดจำหน่ายปลา ณ ปากบ่อค่อนข้างคงที่ แต่ราคาขายปลีกผู้บริโภคเคลื่อนไหวมาก ทำให้เกษตรกร ผู้เลี้ยงรับความเสี่ยงสูง ทั้งด้านต้นทุนการผลิต ด้านปริมาณและคุณภาพผลผลิต ตลอดจนพฤติกรรมผู้บริโภคที่นิยมแบบปลามีชีวิต ขณะที่ผลิตภัณฑ์แปรรูปยังจำกัดมาก ปัญหาเหล่านี้ต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมระหว่างผู้เลี้ยงปลาเนื้อ โรงเพาะฟัก ผู้ผลิตอาหารปลา ผู้รับจับปลา ผู้จัดจำหน่ายปลา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาแก้ไขปัญหาคาดว่าอนาคตการเลี้ยงปลาหมอจะสดใส

แหล่งที่มา : กรมประมง

การเลี้ยงปลาดูเพียนขาว

ปลาดูเพียนขาว เป็นปลาพื้นเมืองและเป็นปลาที่คนไทยทั่วทุกภาคของประเทศรู้จัก รวมทั้งเป็นปลาที่สามารถนำมาเลี้ยงและเพาะขยายพันธุ์ได้ง่าย จึงเป็นปลาพื้นเมืองที่ได้รับการคัดเลือกให้ส่งเสริมในการเพาะเลี้ยงชนิดหนึ่ง เนื่องจากเป็นปลาที่ได้รับความนิยมในการบริโภคอย่างกว้างขวางในหมู่คนไทยทั้งในเมืองและชนบท

การเพาะพันธุ์ปลาดูเพียนขาว

ในการเพาะพันธุ์ปลาดูเพียนขาวควรเลี้ยงพ่อ-แม่พันธุ์ บ่อขุนเลี้ยงพ่อ-แม่พันธุ์ควรเป็นบ่อดินขนาดประมาณ 400 ตารางเมตร ถึง 1 ไร่ โดยปล่อยปลาเพศผู้ เพศเมียแยกบ่อกันในอัตราประมาณ 800 ตัวต่อไร่ ให้ฝึกต่างๆ หรืออาหารผสมในอัตราประมาณร้อยละ 3 ของน้ำหนักตัว การเลี้ยงพ่อแม่ปลาอาจจะเริ่มในเดือนตุลาคมหรือพฤศจิกายน โดยคัดปลาอายุประมาณ 8 เดือนแยกเพศและปล่อยลงบ่อ เมื่ออากาศเริ่มอุ่นขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ควรตรวจสอบพ่อแม่ปลาถ้าอ้วนเกินไปต้องลดอาหารหากอ้วนเกินไปต้องเร่งอาหาร ทั้งนี้ควรจะถ่ายน้ำบ่อยๆ เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของไข่และน้ำเชื้อ การเพาะพันธุ์จะเริ่มได้ประมาณเดือนมีนาคมถึงกันยายน โดยพ่อ-แม่พันธุ์จะพร้อมที่สุดในเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

28

1) การคัดพ่อ-แม่พันธุ์

ปลาเพศเมียที่มีไข่แก่จัดจะมีท้องอูมเป่งและนึ่ม ผนังท้องบาง ช่องเพศและช่องทวารค่อนข้างพองและยื่น ส่วนปลาเพศผู้จะไม่มีปัญหาเรื่องความพร้อมเนื่องจากสร้างน้ำเชื้อได้เกือบตลอดปี

2) การฉีดฮอร์โมน

โดยทั่วไปจะใช้ต้มใต้สมองของปลาจีน หรือปลาอีสก ฉีดในอัตรา 1.5-2 โดส ขึ้นกับความต้องการของแม่ปลาฉีดเพียงเข็มเดียว ปลาเพศผู้ไม่ต้องฉีดตำแหน่งที่นิยมฉีด คือ ใต้เกร็ดบริเวณครีบหลังเหนือเส้นข้างตัวหรือบริเวณโคนครีบหู ในบางพื้นที่นิยมใช้ ฮอร์โมนสังเคราะห์ LHRN ฉีดในอัตรา 20 ไมโครกรัม/กิโลกรัม ควบคู่กับยาเสริมฤทธิ์ Domperidone ในอัตรา 5-10 มิลลิกรัม/กิโลกรัม จะมีผลให้ปลาวางไข่เช่นเดียวกัน

3) การผสมพันธุ์

1. ปลอ่ยให้พ่อ-แม่ปลาผสมพันธุ์กันเอง

หากเลือกวิธีการนี้เมื่อฉีดฮอร์โมนเสร็จ ก็จะปลอ่ยพ่อ-แม่ปลาลงในบ่อ เพาะรวมกัน โดยใช้อัตราส่วนแม่ปลา 1 ตัวต่อปลาเพศผู้ 2 ตัว บ่อเพาะควรมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 3 ตารางเมตร ลึกประมาณ 1 เมตร บ่อขนาดดังกล่าวจะปลอ่ยแม่ปลาได้ ประมาณ 3 ตัว เพื่อความสะดวกในการแยกพ่อแม่ปลาควรใช้อวนช่องตาห่างปูบ่อไว้ ชั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงปลอ่ยพ่อแม่ปลาลงไป แม่ปลาวางไข่หลังการฉีดประมาณ 4-7 ชั่วโมง โดยจะไล่รัดกันจนน้ำแตกกระจาย เมื่อสังเกตว่าแม่ปลาวางไข่หมดแล้วก็ยก อวนที่ปูไว้ออก พ่อแม่ปลาจะติดมาโดยไข่ปลาลอดตาอวนลงไปรวมกันในบ่อ จากนั้น เก็บรวบรวมไข่ปลาไปฟักในกรวยฟัก

2. วิธีการผสมเทียม

หลังฉีดประมาณ 4-5 ชั่วโมง จะสามารถรัดไข่ปลาได้โดยปลาจะมีอาการ กระวนกระวายว่ายน้ำผิดปกติ บางตัวอาจจะขึ้นมาสูบอากาศบริเวณผิวน้ำ เมื่อพบว่า ปลามีอาการดังกล่าวก็ควรตรวจสอบความพร้อมของแม่ปลา โดยจับปลาหายใจตื้นขึ้น โดยตัวปลายังอยู่ในน้ำและปีบบริเวณใกล้ช่องเพศเบาๆ หากพบว่าไข่พุ่งออกมา อย่างง่ายตายก็น้ำแม่ปลาสามารถรัดไข่ได้ การผสมเทียมใช้วิธีแห้งแบบดัดแปลง โดยใช้ผ้า ซับตัวปลาให้แห้งแล้วรัดไข่ลงภาชนะที่แห้งสนิทจากนั้นนำปลาตัวผู้มารัดน้ำเชื้อลงผสม ในอัตราส่วนของปลาตัวผู้ 1-2 ตัว/ไข่ปลาจากแม่ปลา 1 ตัว ใช้ชนไก่คนไขกับน้ำเชื้อ จนเข้ากันดีแล้ว จึงเติมน้ำสะอาดเล็กน้อยพอท่วมไข่ การคนเล็กน้อยในขั้นตอนนี้เอง เชื้อตัวผู้ก็จะเข้าผสมกับไข่ จากนั้นจึงเติมน้ำจนเต็มภาชนะถายน้ำเป็นระยะๆ เพื่อล้างไข่ ให้สะอาด ไข่จะค่อยๆ พองน้ำและขยายขนาดขึ้นจนพองเต็มที่ภายในเวลาประมาณ 20 นาที ระหว่างช่วงเวลาดังกล่าวต้องถายน้ำอยู่เสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้ไข่บางส่วน เสียและเมื่อไข่พองเต็มที่แล้วก็สามารถนำไปฟักในกรวยฟักได้

4) การอนุบาลลูกปลา

บ่อที่ใช้เป็นบ่อดินขนาดประมาณครึ่งไร่-1ไร่ ความลึกประมาณ 1 เมตร ก่อนปล่อยลูกปลาต้องเตรียมบ่อให้ดีเพื่อกำจัดศัตรูและเพิ่มอาหารของลูกปลาในบ่อ การอนุบาลลูกปลาตะเพียนขาว ระดับน้ำในบ่ออนุบาลขณะเริ่มปล่อยลูกปลาควรอยู่ในระดับ 30-40 เซนติเมตร แล้วค่อยๆ เพิ่มระดับสัปดาห์ละ 10 เซนติเมตร เพื่อรักษาคุณสมบัติน้ำ ส่วนการใส่ปุ๋ยนั้น หากวางแผนจะอนุบาลด้วยอาหารสมทบเพียงอย่างเดียว ก็ไม่ต้องเติมปุ๋ยในบ่อ

บ่อเลี้ยง ควรเป็นบ่อขนาด 400 ตารางเซนติเมตร จนถึงขนาด 1 ไร่ หรือมากกว่านั้น ความลึกของน้ำในบ่อควรให้ลึกกว่า 1 เมตรขึ้นไป ใช้เลี้ยงลูกปลาที่มีขนาดยาว 5-7 เซนติเมตรขึ้นไป ในอัตราส่วน 3-4 ตัว ต่อตารางเมตร หรือ 5,000 ตัว/ไร่ ต้นทุนและผลผลิตของการเลี้ยงปลาตะเพียนขาว

ปลาตะเพียนขาวที่เลี้ยงตามอัตราการปล่อยที่กล่าวแล้ว จะมีผลผลิตไร่ละประมาณ 800-1,000 กิโลกรัม ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 7-8 เดือน มีขนาดตัว 3-4 ตัว/กิโลกรัม โดยมีต้นทุนประมาณ 8,000-10,000 บาท/ไร่ และต้นทุนที่สำคัญคือ ค่าอาหาร ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 45 ของต้นทุนทั้งหมด ราคาจำหน่ายประมาณ 22 บาท/กิโลกรัม รายรับประมาณ 17,600-22,000 บาทต่อไร่

แหล่งที่มา : ส่วนเศรษฐกิจการประมง วชิราภรณ์ ไกรอำ 2549 กรมประมง

ปลานิล เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่ปี 2508 เป็นต้นมา สามารถเลี้ยงได้ในทุกสภาพ การเพาะเลี้ยงในระยะเวลา 8 เดือนถึง 1 ปี สามารถเจริญเติบโตได้ถึงขนาด 500 กรัม เนื้อปลามีรสชาติดี มีผู้นิยมบริโภคกันอย่างกว้างขวาง ขนาดปลานิลที่ตลาดต้องการจะมีน้ำหนักตัวละ 200-300 กรัม จากคุณสมบัติของปลานิลซึ่งเลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว แต่ปัจจุบันปลานิลพันธุ์แท้ค่อนข้างหายาก ดังนั้นกรมประมงจึงดำเนินการปรับปรุงพันธุ์ปลานิลในด้านต่างๆ อาทิ เจริญเติบโตเร็ว ปริมาณความดกของไข่สูง ให้ผลผลิตและมีความต้านทานโรคสูงเป็นต้น เพื่อผู้เลี้ยงปลานิลจะได้มีความมั่นใจในการเลี้ยงปลานิลเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอต่อการบริโภคต่อไป

รูปแบบการเลี้ยงปลานิลในบ่อ

กำจัดวัชพืชและพรรณไม้น้ำต่างๆ เช่น กก หญ้า และผักตบชวา ให้หมดโดยนำมากองสุมไว้เมื่อแห้งแล้วนำมาใช้เป็นปุ๋ยหมักในขณะที่ปล่อยปลาลงเลี้ยง ถ้าในบ่อเก่ามีเลนมากจำเป็นต้องสาดเลนขึ้น โดยนำไปเสริมคันดินที่ชำรุด หรือใช้ปุ๋ยแกลบพืชผัก ผลไม้บริเวณใกล้เคียง พร้อมทั้งตกแต่งเชิงลาดและคันดินให้แน่นด้วย

การกำจัดศัตรูของปลาอาจใช้โล่ดินสดหรือแห้ง ประมาณ 1 กิโลกรัม/ปริมาณน้ำในบ่อ 100 ลูกบาศก์เมตร โดยทุบหรือบดโล่ดินให้ละเอียดนำลงแช่น้ำปริมาณ 1-2 ปี๊บ ขยำโล่ดินเพื่อให้น้ำสีขาวออกมาหลายๆ ครั้งจนหมด นำไปสาดให้ทั่วบ่อศัตรูพวกปลาจะลอยหัวขึ้นมาภายหลังจากสาดโล่ดินประมาณ 30 นาที ใช้สวิงจับขึ้นมาบริโภคได้ ปลาที่เหลือตายพื้นบ่อจะลอยในวันรุ่งขึ้น ส่วนศัตรูจำพวก กบ เขียด งู จะหนีออกจากบ่อไป และก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยงควรทิ้งระยะไว้ประมาณ 7 วัน เพื่อให้ฤทธิ์ของโล่ดินสลายตัวไปหมดเสียก่อน

อัตราส่วนการใส่ปุ๋ยคอก ในระยะแรกควรใส่ประมาณ 250-300 กิโลกรัม/ไร่/เดือน ส่วนในระยะหลังควรลดลงเพียงครึ่งหนึ่ง หรือสังเกตสีของน้ำในบ่อ และในกรณีหาปุ๋ยคอกไม่ได้ ก็อาจใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์สูตร 15:15:15 ใส่ประมาณ 5 กิโลกรัม/ไร่/เดือนก็ได้ วิธีใส่ปุ๋ยถ้าเป็นปุ๋ยคอก ควรตากให้แห้งเสียก่อน เพราะปุ๋ยสดจะทำให้มีแก๊สจำพวก แอมโมเนียละลายอยู่ในน้ำมากเป็นอันตรายต่อปลา การใส่ปุ๋ยคอกใช้วิธีหว่านลงไปในบ่อ โดยละลายน้ำทั่วๆ ก่อน ส่วนปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยสดนั้น ควรกองสุมไว้ตามมุมบ่อ 2-3 แห่ง โดยมีไม้ปักล้อมเป็นคอกครอบกองปุ๋ยเพื่อป้องกันมิให้ส่วนที่ยังไม่สลายตัวกระจัดกระจาย อัตราการปล่อยปลา จะปล่อยลูกปลาขนาด 3-5 เซนติเมตร ลงเลี้ยงในอัตรา 1-3 ตัว/ตารางเซนติเมตร หรือ 2,000-5,000 ตัว/ไร่

การให้อาหาร การใส่ปุ๋ยเป็นการให้อาหารแก่ปลานิลที่สำคัญมากวิธีหนึ่ง เพราะจะได้อาหารธรรมชาติที่มีโปรตีนสูงและราคาถูก แต่เพื่อเป็นการเร่งให้ปลาที่เลี้ยงเจริญเติบโตเร็วขึ้นหรือถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงควรให้อาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรตเป็นอาหารสมทบด้วย เช่น รำ ปลายข้าว มีโปรตีนประมาณ 20% เศษอาหารที่เหลือจากโรงครัวหรือภัตตาคาร อาหารประเภทพืชผัก เช่น แหนเป็ด สาหร่าย ผักตบชวา สับให้ละเอียด เป็นต้น

รูปแบบการเลี้ยงปลานิลในกระชังหรือคอก

การเลี้ยงปลานิลโดยใช้แหล่งน้ำธรรมชาติทั้งบริเวณน้ำกร่อยและน้ำจืดที่มีคุณภาพน้ำดี สำหรับกระชังส่วนใหญ่ที่ใช้กันโดยทั่วไปจะมีขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 25 เมตร ลึก 5 เมตร สามารถจะนำมาใช้ติดตั้งทั้ง 2 รูปแบบคือ

กระชังหรือคอกแบบผูกติดกับที่ สร้างโดยใช้ไม้ไผ่ทั้งลำปักลงในแหล่งน้ำ ควรมีไม้ไผ่ผูกเป็นแนวนอนหรือเสมอผิวน้ำที่ระดับประมาณ 1-2 เมตร เพื่อยึดลำไม้ไผ่ที่ปักลงในดินให้แน่น กระชังตอนบนและล่างควรร้อยเชือกคร่าวเพื่อให้อึดตัวกระชังให้ขึงตึง โดยเฉพาะตรงมุม 4 มุมของกระชังทั้งด้านล่างและด้านบน การวางกระชังก็ควรวางให้เป็นกลุ่มโดยเว้นระยะห่างกันให้น้ำไหลผ่านได้สะดวก อวนที่ใช้ทำกระชังเป็นอวนไนลอนช่องตาแตกต่างกันตามขนาดของปลานิลที่จะเลี้ยง คือขนาดช่องตา 1/4 นิ้ว ขนาด 1/2 นิ้ว และอวนตาถี่สำหรับเพาะเลี้ยงลูกปลาวัยอ่อน

กระชังแบบลอย ลักษณะของกระชังก็เหมือนกับกระชังโดยทั่วไปแต่ไม่ใช้เสาปักยึดอยู่กับที่ส่วนบนของกระชังผูกติดทุ่นลอยซึ่งใช้ไม้ไผ่หรือแท่งโฟม มุมทั้ง 4 ด้านล่าง ใช้แท่งปูนซีเมนต์หรือก้อนหินผูกกับเชือกคร่าวถ่วงให้กระชังจม ถ้าเลี้ยงปลาหลายกระชังก็ใช้เชือกผูกติดกันไว้เป็นกลุ่ม

อัตราส่วนของปลาที่เลี้ยงในกระชัง ปลานิลที่เลี้ยงในกระชังในแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำดีสามารถปล่อยปลาได้หนาแน่นคือ 40-100 ตัว/ตารางเมตร โดยให้อาหารที่เหมาะสม เช่น ปลาขี้ขาว หรือ มันสำปะหลัง รำข้าว ปลาบ่น และพืชผักต่างๆ โดยมีอัตราส่วนของโปรตีนประมาณ 20%

การจัดจำหน่ายและการตลาด

ระยะเวลาจับจำหน่ายไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับขนาดของปลานิลและความต้องการของตลาดโดยทั่วไปปลานิลที่ปล่อยลงเลี้ยงในบ่อรุ่นเดียวกันก็จะใช้เวลาประมาณ 1 ปี จึงจะจับจำหน่ายเพราะปลานิลที่ได้จะมีน้ำหนักประมาณ 2-3 ตัว/กิโลกรัม ซึ่งเป็นขนาดที่ตลาดต้องการ

ราคาและความเคลื่อนไหว

ราคาและผลผลิตปลานิลแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกัน ตลาดในชนบทมีความต้องการปลานิลขนาดเล็กเพื่อการบริโภค ซึ่งตรงข้ามกับตลาดในเมืองมีความต้องการปลาขนาดใหญ่

ความเคลื่อนไหวของราคาที่เหมาะสมขายได้และราคาขายส่งเป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกันและขึ้นอยู่กับฤดูกาล ในการขายปลาโดยปกติราคาขายจะสูงในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน สำหรับราคาจำหน่ายที่ฟาร์มอยู่ที่ขนาดของปลาอยู่ระหว่าง 25 บาท/กิโลกรัม สำหรับราคาขายปลีกโดยเฉลี่ยราคาอยู่ที่ 30-35 บาท/กิโลกรัม ผลต่างระหว่างราคาฟาร์มและราคาขายปลีกเท่ากับ 5-10 บาท/กิโลกรัม

แนวโน้มการเลี้ยงปลานิลในอนาคต

ปลานิลเป็นปลาที่ตลาดผู้บริโภคยังมีความต้องการสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากจำนวนประชากรมีอัตราการเจริญเติบโตสูง จึงส่งผลต่อแนวโน้มการเลี้ยงปลานิลนี้ให้มีทิศทางแจ่มใสตลอดไป โดยไม่ต้องกังวลปัญหาด้านการตลาดเนื่องจากเป็นปลาที่มีราคาดี ไม่มีอุปสรรคเรื่องโรคระบาด เป็นที่นิยมบริโภคและเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในทั่วทุกภูมิภาค เพราะสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายรูปแบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันปลานิลสามารถส่งออกไปสู่ต่างประเทศในลักษณะของปลาแช่เนื้อ ตลาดที่สำคัญๆ อาทิ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อิตาลี เป็นต้น ดังนั้น การเลี้ยงปลานิลให้มีคุณภาพปราศจากกลิ่นโคลนย่อมจะส่งผลดีต่อการบริโภค การจำหน่ายและการให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าที่สุด

แหล่งที่มา : กรมประมง

การเลี้ยงปลาช่อน

ปลาช่อน เป็นปลาน้ำจืดที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งของประเทศไทย อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืดธรรมชาติทั่วไป ปลาช่อนเป็นปลาที่เนื้อรสชาติดีก้างน้อย สามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายชนิด จึงทำให้การบริโภคปลาช่อนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่ปัจจุบันปริมาณปลาช่อนที่จับได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติมีจำนวนลดน้อยลง เนื่องจากการทำประมงเกินศักยภาพการผลิต ตลอดจนสภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำเสื่อมโทรมต้นเงินไม่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต ทำให้ปริมาณปลาช่อนในธรรมชาติไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์และความต้องการบริโภค การเลี้ยงปลาช่อนจึงเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลน โดยนำลูกปลาที่รวบรวมได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติและจากการเพาะขยายพันธุ์มาเลี้ยงให้เป็นปลาโตตามขนาดที่ตลาดต้องการต่อไป

การเตรียมบ่อปลาเลี้ยง

การเลี้ยงปลาช่อนเพื่อให้ได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการนั้น นิยมเลี้ยงในบ่อดิน ซึ่งมีหลักการเตรียมบ่อดินเหมือนกับการเตรียมบ่อเลี้ยงปลาทั่วไป ดังนี้

1. ตากบ่อให้แห้ง
2. ใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพดิน ในอัตราประมาณ 60-100 กิโลกรัม/ไร่ ทั้งไว้ประมาณ 5-7 วัน
3. ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อให้เกิดอาหารธรรมชาติสำหรับลูกปลาในอัตราประมาณ 40-80 กิโลกรัม/ไร่
4. สูบน้ำเข้าบ่อโดยกรองน้ำเพื่อไม่ให้ศัตรูของลูกปลาติดเข้ามากับน้ำ จนกระทั่งมีระดับน้ำลึก 30-40 เซนติเมตร ทั้งระยะไว้ 1-2 วัน จึงปล่อยปลา ลูกปลาจะได้

มีอาหารกินจากที่ได้เตรียมอาหารธรรมชาติในบ่อ (ข้อ3) เรียบร้อยแล้ว

5. ก่อนปล่อยลูกปลาลงบ่อเลี้ยงจะต้องปรับสภาพอุณหภูมิของน้ำในภาชนะลำเลียงและในบ่อให้ใกล้เคียงกัน สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปลาควรเป็นตอนเย็นหรือตอนเช้า

ขั้นตอนการเลี้ยงปลาด้วยอาหารสด

ปลาช่อนเป็นปลากินเนื้อ อาหารที่ใช้เลี้ยงปลาช่อนจึงต้องเป็นอาหารที่มีโปรตีนสูง โดยทั่วไปเกษตรกรนิยมเลี้ยงด้วยปลาเป็ด

1. อัตราปล่อยปลา ลูกปลาขนาด 8-10 เซนติเมตร น้ำหนัก 30-35 ตัว/กิโลกรัม ควรปล่อยในอัตรา 40-50 ตัว/ตารางเมตร และเพื่อป้องกันโรคซึ่งอาจจะติดมากับลูกปลา ให้ใช้น้ำยาฟอร์มาลินใสในบ่อเลี้ยงอัตราความเข้มข้นประมาณ 30 ส่วนในล้าน (3 ลิตร/น้ำ 100 ตัน) ในวันแรกที่ปล่อยลูกปลา ไม่จำเป็นต้องให้อาหาร เริ่มให้อาหารในวันรุ่งขึ้น

2. การให้อาหาร เมื่อปล่อยลูกปลาช่อนลงในบ่อดินแล้ว อาหารที่ให้ในช่วงลูกปลาช่อนมีขนาดเล็ก คือ ปลาเป็ดผสมรำในอัตราส่วน 4 : 1 หรืออัตราส่วนปลาเป็ด 40 เปอร์เซ็นต์ รำ 30 เปอร์เซ็นต์ หัวอาหาร 30 เปอร์เซ็นต์ ปริมาณอาหารที่ให้ไม่ควรเกิน 4-5 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวปลา วางอาหารไว้บนตะแกรงหรือภาชนะแบบลอยไว้ได้ผิวน้ำ 2-3 เซนติเมตร และควรวางไว้หลายๆจุด

3. การถ่ายเทน้ำ ช่วงแรกความลึกของน้ำในบ่อควรอยู่ที่ระดับ 30-40 เซนติเมตร แล้วค่อยๆเพิ่มระดับน้ำ สัปดาห์ละ 10 เซนติเมตร จนได้ระดับ 50 เซนติเมตร จึงถ่ายน้ำวันละครึ่ง หลังจากอนุบาลลูกปลาในบ่อดินประมาณ 2 เดือน ปลาจะโตไม่เท่ากัน ใช้เวลานาลูกปลาเพื่อคัดขนาด มิฉะนั้นปลานี้ขนาดใหญ่มักจะกินปลานขนาดเล็ก

4. ผลผลิต หลังจากอนุบาลลูกปลาในช่วง 2 เดือนแล้ว ต้องใช้เวลาเลี้ยงอีกประมาณ 4-5 เดือนจะให้ผลผลิต 1-2 ตัว/กิโลกรัม เช่น เนื้อที่ 2 ไร่ งานจะได้ผลผลิตมากกว่า 6,000 กิโลกรัม

5. การจับ เมื่อปลาโตได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการจึงจับจำหน่าย ก่อนจับปลาควรงดอาหาร 1-2 วัน

6. การป้องกันโรค โรคของปลาช่อนที่เลี้ยงมักจะเกิดปัญหาคุณภาพของน้ำในบ่อเลี้ยงไม่ดี ซึ่งสาเหตุเกิดจากการให้อาหารมากเกินไปจนอาหารเหลือเน่าเสีย เราสามารถป้องกันไม่ให้เกิดโรคได้ โดยการหมั่นสังเกตว่าเมื่อปลาหยุดกินอาหารจะต้องหยุดการให้อาหารทันที

ขั้นตอนการเลี้ยงปลาด้วยอาหารสำเร็จรูปชนิดเม็ด

ปลาช่อนแม้จะเป็นปลากินเนื้อ แต่สามารถฝึกให้กินอาหารสำเร็จรูปชนิดเม็ดได้ และปลาช่อนที่ได้จากการเพาะ ในปัจจุบันลูกปลายอมรับอาหารชนิดเม็ดได้ตั้งแต่เล็ก

1. อัตราการปล่อย ลูกปลาน้ำหนัก 27-28 ตัว/กิโลกรัม ปล่อยในอัตรา 700 กิโลกรัม หรือ ประมาณ 20,000 ตัว/ไร่ ช่วงเวลาทำการปล่อยเช้าหรือเย็นเพราะแดดไม่จัดจนเกินไป ข้อควรปฏิบัติ ควรคัดลูกปลาให้มีขนาดใกล้เคียงกันมากที่สุด

2. อาหารและการให้อาหาร เมื่อปล่อยลูกปลาลงบ่อแล้ว ควรปล่อยให้ลูกปลาพักฟื้นจากการลำเลียงประมาณ 3-4 วัน จากนั้นจึงเริ่มให้อาหารซึ่งเป็นอาหารเม็ดลอยน้ำ โปรตีน 40-45 เปอร์เซ็นต์ โดย 2 เดือนแรกให้อาหาร 3 มื้อ เช้า เที่ยง และเย็น แต่ละมื้อให้ประมาณ 9-10 กิโลกรัม เป็นอาหารขนาดเล็กช่วงเดือนที่ 3 และ 4 ลดโปรตีนลงเหลือ 35-40 เปอร์เซ็นต์ ลดการให้เหลือ 2 มื้อ คือ เช้าและเย็น โดยให้ปริมาณมื้อละ 20 กิโลกรัม จากนั้นเมื่อปลาเริ่มอายุเข้าเดือนที่ 5 จะให้อาหารเพิ่มเป็นมื้อละ 30 กิโลกรัม ลักษณะการให้อาหารจะเดินหว่านรอบบ่อ

3. การเปลี่ยนถ่ายน้ำ เปลี่ยนถ่ายเดือนละ 1-2 ครั้ง หรือมากกว่า เพราะการถ่ายน้ำบ่อยๆ เป็นผลดีต่อการเจริญเติบโตของปลา การเลี้ยงด้วยอาหารเม็ดน้ำไม่เน่าเสียง่ายเหมือนที่เลี้ยงด้วยอาหารสด

4. ผลผลิต เมื่อเลี้ยงได้ประมาณ 5 เดือน จะให้ผลผลิต 700 กรัม/ตัว เช่น เนื้อที่ 1 ไร่ 2 งาน จะได้ผลผลิตมากกว่า 4,000 กิโลกรัม

5. การป้องกันโรค การเลี้ยงปลาช่อนด้วยอาหารเม็ดดูแลง่ายเพราะไม่จมน้ำ ขณะที่ให้อาหารสดจมน้ำเหลือจะเน่าเสียทำให้น้ำเน่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่จะเกิดโรค แต่อย่างไรก็ตาม การเกิดโรคของปลาจะต้องจัดการเรื่องอื่นๆ ประกอบด้วยการป้องกัน จึงจะได้ผล ซึ่งจะดำเนินการโดยเมื่อเลี้ยงได้ 15 วัน ก็เริ่มคุมหรือป้องกันโรคด้วยยาออกซิเททราซัยคลิน คลุกกับอาหารให้ปลากิน 1-2 ครั้ง/เดือน ในปริมาณยา 20 กรัมต่ออาหาร 1 กิโลกรัม

ปลาช่อนเป็นปลาที่มีรสชาติดี อีกทั้งยังสามารถนำไปประกอบอาหารได้หลายรูปแบบ จึงมีผู้นิยมบริโภคอย่างแพร่หลาย ทำให้แนวโน้มด้านการตลาดดีสามารถส่งผลผลิตและผลิตภัณฑ์ไปสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

กบ ตามธรรมชาติกบจะหากินอยู่ตามลำห้วย หนอง บึง และท้องนา กบจะกิน ปลา กุ้ง แมลง และสัตว์ขนาดเล็กเป็นอาหาร แต่เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบัน มีอัตราประชากรมนุษย์เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ปริมาณความต้องการในการบริโภคเพิ่มขึ้น สำหรับการเลี้ยงกบนั้นเป็นที่สนใจของเกษตรกรเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะกบเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย ใช้เวลาน้อย ลงทุนน้อยดูแลรักษาง่าย และจำหน่ายได้ราคาคุ้มค่ากับการลงทุน โดยเฉพาะในปัจจุบันมีตลาดต่างประเทศที่ต้องการสินค้ากบเปิดกว้างขึ้น กบนาที่เป็นผลผลิตของเกษตรกรเมืองไทยจึงมีโอกาสส่งจำหน่ายไปยังต่างประเทศ และสาเหตุหนึ่งที่มีผู้หันมาเลี้ยงกบกันมากขึ้นเนื่องจากปริมาณกบที่อยู่ตามแหล่งธรรมชาติมีจำนวนลดน้อยลง เพราะแหล่งที่อยู่อาศัยของกบถูกเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ ทำให้กบทางธรรมชาติหมดไป

การให้อาหารกบ

อัตราการให้อาหารที่เลี้ยงในลักษณะคอก มีบ่อน้ำตรงกลาง เป็นคอกขนาด 4x4 เมตร ปล่อยก 1,000 ตัว ให้อาหารดังนี้ 1) กบอายุ 50 วัน ให้อาหารสด 400 กรัม/วัน 2) กบอายุ 60 วัน ให้อาหารสด 600 กรัม/วัน 3) กบอายุ 90 วัน ให้อาหารสด 1.5 กิโลกรัม/วัน 4) กบอายุ 120 วัน ให้อาหารสด 3 กิโลกรัม/วัน และ 5) กบอายุ 150 ให้อาหารสด 4 กิโลกรัม/วัน

ในการเลี้ยงกบจำเป็นต้องคอยคัดขนาดของกบให้มีขนาดเท่ากัน ลงเลี้ยงในบ่อเดียวกัน มิฉะนั้นกบใหญ่จะรังแกกบเล็ก ซึ่งจะทำให้ต้องตายทั้งคู่ ทั้งตัวที่ถูกกินและตัวที่กิน

การเลี้ยงกบในบ่อดิน

ลักษณะการเลี้ยงกบบแบบนี้จะจับกบจำหน่ายได้ครั้งเดียวในเวลาทีพร้อมกัน ไม่มีการจับกบจำหน่ายปลีกหรือเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพราะสภาพบ่อเลี้ยงไม่เอื้ออำนวย ถึงแม้จะเป็นการจับเพียงครั้งเดียวให้หมดบ่อจะต้องใช้ผู้จับหลายคนลงไปในบ่อเลี้ยง ที่มีสภาพโคลนตมและต้องเก็บพีชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักตบชวาขึ้นให้หมดก่อน จึงต้องใช้เวลา และแรงงานมากที่จะเที่ยวไล่จับกบในที่หลบซ่อนให้หมดในครั้งเดียว

การเลี้ยงกบในคอก

สามารถจับกบได้ทุกโอกาส ไม่ว่าจะจับหมดทั้งคอก หรือมีการจำหน่ายปลีก โดยมีกระบะไม้และทำเป็นช่องเข้าออกในด้านตรงกันข้ามวางอยู่หลายอันบนพื้นดิน ภายในคอก ซึ่งกบจะเข้าไปอาศัยอยู่ เมื่อถึงเวลาจะจับกบก็ใช้กระสอบเปิดปากไว้รอ อยู่ที่ช่องด้านหนึ่งแล้วใช้มือล้วงเข้าไปในช่องด้านตรงข้าม กบจะหนีออกอีกช่องทางหนึ่ง ที่มีปากกระสอบรอรับอยู่และเข้าไปในกระสอบกันหมด เป็นการกระทำที่สะดวก กบไม่ตกใจและบอบช้ำ

การเลี้ยงกบในบ่อปูนซีเมนต์

สามารถจับกบได้ทุกโอกาสไม่ว่าจะจับทั้งหมดบ่อหรือจับจำหน่ายปลีก โดยใช้คนเพียงคนเดียวพร้อมทั้งสวิงเมื่อลงบ่อน้ำซึ่งมีน้ำเพียง 1 ฟุต กบจะกระโดดมุดลงไปอยู่ในน้ำจึงใช้สวิงช้อนขึ้นมาหรือใช้มือจับใส่สวิง อย่างง่ายตาย ในบ่อขนาด 12 ตารางเมตร เลี้ยงกบประมาณ 1,000 ตัว ใช้ 1 คน จับเพียง 1 ชั่วโมงก็แล้วเสร็จ

ในการลำเลียงกบไม่ว่าจะเป็นกบเล็กกบใหญ่ ในภาชนะลำเลียงกบควรมีน้ำเพียงเล็กน้อยและจะต้องมีวัสดุเช่น หญ้า ฟาง ผักบุ้ง ผักตบชวา เพื่อให้กบเข้าไปซุกอาศัยอยู่ มิฉะนั้นในระหว่างเดินทางกบจะกระโดดเดินไปมา เกิดอาการจุกเสียดแน่นและเป็นแผล

ต้นทุนการเลี้ยงกบนา

ปัจจุบันการเลี้ยงกบนาก็ยังเป็นที่สนใจของคนทั่วไป เนื่องจากกบนาเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย ใช้น้ำน้อยและใช้พื้นที่ในการเลี้ยงไม่มาก สามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อดินและบ่อซีเมนต์ขนาดเล็กประมาณ 6-12 ตารางเมตร ซึ่งสามารถเลี้ยงกบได้ประมาณ 400-800 ตัว/บ่อ ใช้เวลาในการเลี้ยง 3-4 เดือน ใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูปจะได้กบที่มีขนาดประมาณ 200-250 กรัมต่อตัว ซึ่งเป็นขนาดที่สามารถจับขายได้ ต้นทุนปัจจุบันจะอยู่ที่ประมาณ 25-30 บาท/กิโลกรัม

การเลี้ยงปลากดเหลือง

ปลากดเหลืองเป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจสูง มีราคาดี เนื้อมีรสชาติดีเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งในรูปสดและแปรรูป ปลากดเหลือง พบแพร่กระจายในแหล่งน้ำจืดทั่วไปของทวีปเอเชีย สำหรับประเทศไทยแพร่กระจายในแหล่งน้ำธรรมชาติและอ่างเก็บน้ำทั่วทุกภาคของประเทศ ปลากดเหลืองสามารถเจริญเติบโตและอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย แต่ชอบอยู่ตามพื้นที่ตื้นน้ำที่เป็นแอ่งหินหรือพื้นดินแข็ง น้ำค่อนข้างใสมีกระแสน้ำไม่แรงนักในระดับความลึกตั้งแต่ 2-40 เมตร

การเพาะพันธุ์

ปลากดเหลืองที่ใช้ในการเพาะพันธุ์ส่วนใหญ่ได้จากการรวบรวมพันธุ์จากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หรืออ่างเก็บน้ำต่างๆ โดยคัดเลือกพันธุ์ปลาที่แข็งแรง อวัยวะทุกอย่างครบสมบูรณ์ ขนาดไม่ต่ำกว่า 400 กรัม นำมาเลี้ยงเป็นพ่อแม่ปลาได้ทั้งในบ่อดินและกระชัง แต่ควรแยกเพศปลาตัวผู้และตัวเมียออกจากกัน

บ่อดิน ควรมีขนาด 80-1,600 ตารางเมตร อัตราการปล่อยปลา 1-2 ตัว/ตารางเมตร

กระชัง ควรเป็นกระชังอวนโหล ขนาดตา 2-3 เซนติเมตร ขนาดกระชังกว้าง 5 เมตร ยาว 5 เมตร ลึก 2.5 เมตร อัตราการปล่อยปลา 50-100 ตัว/กระชัง

การขุนเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์

ให้อาหารจำพวกปลาสดสับผสมหัวอาหารและเสริมด้วยอาหารเม็ดปลาตุกหรือให้อาหารต้มสุกจำพวกปลายข้าว 2 ส่วน รำละเอียด 3 ส่วน ปลาป่น 1 ส่วน วิตามินและแร่ธาตุประมาณ 1 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก เสริมด้วยอาหารเม็ดปลาตุกเล็ก

1 ครั้ง/สัปดาห์ ปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละวันประมาณ 2-3 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักปลา ควรมีการเปลี่ยนถ่ายน้ำในบ่อประมาณ 1-2 ครั้ง/เดือน ปริมาณ 1 ใน 3 ของบ่อ

การคัดเลือกพ่อแม่ปลา

การตรวจสอบพ่อแม่ปลาที่มีความสมบูรณ์ควรทำด้วยความระมัดระวัง อาจใช้ผ้าขนหนูปิดหัวปลาโดยเฉพาะบริเวณตาของพ่อแม่ปลา แล้วหยายท้องตรวจความพร้อมของปลา จะป้องกันการบอบช้ำ และลดความเครียดได้ ปลาเพศเมียที่มีไข่แก่สังเกตจากส่วนท้องจะบวมเป่งและนูน ช่องเพศมีสีชมพูเรื่อๆ ปลาเพศผู้จะยุบเป็นดิ่งแหลม ยื่นยาวออกมาไม่ต่ำกว่า 1 เซนติเมตร

พ่อแม่ปลาที่ใช้ควรมีน้ำหนักตั้งแต่ 450 กรัม หรือเป็นปลาที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือนขึ้นไป โดยปกติแล้วแม่พันธุ์ปลาจะมีน้ำหนักมากกว่าพ่อพันธุ์ปลา

การรีดไข่ผสมน้ำเชื้อ

การรีดไข่โดยจับแม่ปลาให้แน่นพร้อมทั้งเช็ดลำตัวให้แห้ง รีดไข่ใส่กะละมัง พร้อมกันนี้นำเอาถุงน้ำเชื้อจากพ่อปลา ใช้เข็มคีบถุงน้ำเชื้อออกมาขยี้ในผ้าขาวบางให้น้ำเชื้อไหลลงโหลผสมกับไข่ ใช้ชนไก่คนไข่กับน้ำเชื้อผสมเข้ากันอย่างทั่วถึง ในขั้นตอนนี้ต้องทำอย่างรวดเร็ว และรีบนำไข่ที่ผสมแล้วไปฟัก โดยโรยบนอวนมุ้งไนลอนตาถี่สีฟ้าหรือบนกระชังผ้าโอลอนแก้ว ในระดับน้ำลึกประมาณ 20-30 เซนติเมตร การโรยไข่ปลาพยายามให้ไข่กระจายอย่าทับซ้อนกันเป็นก้อนเปิดน้ำไหลผ่านตลอดเวลาและมีเครื่องเพิ่มอากาศใส่ไว้ในบ่อฟักไข่ปลาด้วย

การฟักไข่

ไข่ปลากดเหลืองเป็นไข่ติด ไข่ที่ดีซึ่งได้รับการผสมควรมีลักษณะกลมมีสีเหลืองสดใสและพัฒนาฟักออกมาเป็นตัว โดยใช้เวลาประมาณ 27-30 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิของน้ำ 26-28 องศาเซลเซียส อนุอาหารจะยุบตัวหมดในเวลา 3 วัน หลังจากนั้น ลูกปลาจะเริ่มกินอาหาร โดยบ่อเพาะฟักลูกปลากดเหลืองควรมีหลังคาคลุมบังป้องกันแสงแดดและน้ำฝนได้

การเลี้ยงปลากด

การเลี้ยงปลากดเหลืองให้ได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการนั้นสามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อดินและกระชัง ดังนี้

1. การเลี้ยงในบ่อดิน ควรปรับสภาพบ่อโดยใช้หลักการเตรียมบ่อเลี้ยงปลาทั่วๆ ไปดังนี้ ตากพื้นบ่อให้แห้งพร้อมทั้งปรับสภาพก้นบ่อให้สะอาด และใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพของดินโดยใส่ปูนขาวในอัตราประมาณ 60-100 กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากนั้นให้ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อให้เกิดอาหารธรรมชาติสำหรับลูกปลาควรใส่ปุ๋ยคอกในอัตราประมาณ 40-80 กิโลกรัม/ไร่

การปล่อยลูกปลาลงบ่อเลี้ยงจะต้องปรับสภาพอุณหภูมิของน้ำในบ่อและน้ำในบ่อให้เท่ากัน โดยแช่ถุงบรรจุลูกปลาในน้ำประมาณ 30 นาทีจึงปล่อยลูกปลา เวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปลาควรเป็นตอนเย็นหรือตอนเช้า

2. การเลี้ยงปลารุ่นในกระชัง สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสงขลาได้ทำการเลี้ยงปลากดเหลืองให้เป็นปลารุ่นในกระชังตาข่ายพลาสติก ขนาด 2x3x1.5 เมตร ปลาความยาวเฉลี่ย 7.17 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 3.14 กรัม อัตราการปล่อย 300 ตัว/กระชัง เปรียบเทียบอาหารเนื้อปลาสดสับ กับอาหารเม็ดปลากินเนื้อในระยะเวลา 6 เดือน พบว่า ปลาที่เลี้ยงด้วยเนื้อปลาสดสับ มีอัตราการเจริญเติบโตดีมาก คือ มีน้ำหนักเฉลี่ย 83.87 กรัม อัตราการรอดตาย 73.79 เปอร์เซ็นต์ อัตราแลกเนื้อ 4.98 คิดเป็นต้นทุนอาหาร 24.90 บาท/กิโลกรัม (ปลาสดราคากิโลกรัมละ 5 บาท)

3. การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงปลากดเหลืองในกระชังโดยที่ตัวกระชังทำด้วยตาข่ายพลาสติกขนาดกระชัง 3x4x1.8 เมตร ปล่อยปลาขนาด 200-250 กรัม จนถึงขนาดตลาด อัตราการปล่อย 1,000 ตัว/กระชัง ให้ปลาเปิดและส่วนผสมอื่นๆ เป็นอาหารวันละ 1 ครั้ง

ด้านการตลาด

ปลากดเหลืองขนาด 3-5 ตัว/กิโลกรัม (ขนาดเฉลี่ย 250 กรัม/ตัว) จำหน่ายให้ผู้รวบรวมหรือผู้บริโภคในท้องถิ่นทางภาคใต้ราคา 40 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ราคาจำหน่ายปลีกแก่ผู้บริโภคในเขตเมืองระดับราคา 60-80 บาท/กิโลกรัม สำหรับราคาขายส่งไปยังตลาดต่างประเทศในราคา 100-120 บาท/กิโลกรัม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของปลา ปริมาณ และความสดของปลาเป็นสำคัญ ปัจจุบันผลผลิตเกือบทั้งหมดมาจากการจับในแหล่งน้ำธรรมชาติ หากมีการเลี้ยงเพิ่มขึ้นก็จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคปลากดเหลือง

ที่มา : กรมประมง

การเลี้ยงปลาดุกบิ๊กอุย

ปลาดุก เป็นปลาน้ำจืดที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงกันมาก ปลาดุกที่เลี้ยงกันในปัจจุบัน คือ ปลาดุกผสมหรือเรียกกันว่า “ปลาดุกบิ๊กอุย” เป็นปลาที่เกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างแม่ปลาดุกซึ่งเป็นปลาดุกพื้นบ้านของไทย เนื้อมีสีเหลือง รสชาติอร่อย กับพ่อปลาดุกเทศมีถิ่นกำเนิดในแอฟริกา เป็นปลาที่มีขนาดใหญ่ มีการเจริญเติบโตได้รวดเร็วมาก สามารถกินอาหารได้ทุกชนิด มีความต้านทานโรคสูง และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี แต่ปลาชนิดนี้มีเนื้อเหลว และมีสีขาวซีดไม่น่ารับประทาน

ขั้นตอนการเลี้ยง

ลูกปลาดุกที่ฟักออกเป็นตัวใหม่ๆ ใช้อาหารจากถุงไข่แดงที่ติดมากับตัว เมื่อถุงไข่แดงที่ติดตัวมากับลูกปลายุบ จึงจำเป็นต้องให้ลูกไรแดงกินเป็นอาหาร ในปลาดุกอูยการเคลื่อนย้ายควรทำหลังที่ลูกปลาอายุครบ 48 ชั่วโมง ส่วนปลาดุกบิ๊กอุย การเคลื่อนย้ายควรกระทำเมื่อลูกปลาอายุครบ 36 ชั่วโมง การเคลื่อนย้ายลูกปลาควรทำด้วยความระมัดระวังเพื่อให้ลูกปลามีความบอบช้ำน้อยที่สุด การนำลูกปลาออกจากบ่อฟัก ส่วนมากใช้วิธีการตูลำน้ำสายยางแบบกัลกน้ำ ซึ่งวิธีนี้ควรระวัง คือ ไม่ควรใช้สายแตกต่างกันมากเพราะทำให้ไหลแรงและเป็นอันตรายกับลูกปลาง่าย ในการแยกลูกปลาไปอนุบาลควรเลือกดูเอาเฉพาะลูกปลาที่ข้างกลุ่ม เพราะจะได้ลูกปลาที่มีสุขภาพที่แข็งแรงและไม่พิการ

การเลี้ยงในบ่อซีเมนต์

ควรปรับสภาพของน้ำในบ่อที่เลี้ยงให้มีสภาพเป็นกลางหรือเป็นด่างเล็กน้อย แต่ต้องแน่ใจว่าบ่อซีเมนต์จะต้องหมดฤทธิ์ของปูน ขนาดของลูกปลาที่ใช้เลี้ยงเริ่มต้นควรมีขนาดประมาณ 2-3 นิ้ว เพื่อสะดวกในการถ่ายเทน้ำและการให้อาหาร ระดับน้ำในบ่อควรมีความลึกประมาณ 20-30 เซนติเมตร เมื่อลูกปลาเติบโตขึ้นค่อยๆ เพิ่มระดับน้ำให้สูงขึ้นตามลำดับ เลี้ยงด้วยอาหารเม็ดลอยน้ำสำเร็จรูปให้ประมาณ 3-5% ของน้ำหนักตัวปลา โดยปลาในอัตรา 100-150 ตัว/ตารางเมตร ปลาจะเติบโตได้ขนาดประมาณ 150-200 กรัม/ตัว ในระยะเวลาเลี้ยงประมาณ 90-120 วัน อัตราการรอดตาย 80-90% ซึ่งอาหารที่ใช้เลี้ยงสามารถให้อาหารชนิดอื่นทดแทนอาหารเม็ดลอยน้ำสำเร็จรูปก็ได้ โดยเป็นอาหารจำพวก ไล่ไก่ ไคโรส ไคโรส หรือปลาเป็ดบดผสมกับรำก็ได้ ซึ่งการให้อาหารแบบนี้จำเป็นต้องมีการถ่ายเทน้ำมากเพื่อป้องกันน้ำเสีย

การเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน

การเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน ผู้เลี้ยงสามารถเลือกลูกปลาลงเลี้ยงได้หลายขนาด คือ ถ้าเป็นการลงปลาดุ่ม (ลูกปลาอายุ 2-3 วัน) และปลาเซนต์ (ลูกปลาอายุ 5-7 วัน) ควรเตรียมบ่อและมีการจัดการเหมือนการอนุบาลลูกปลา โดยอัตราการปล่อยอยู่ระหว่าง 150,000-200,000 ตัว/ไร่ ส่วนปลาเซนต์ อัตราการปล่อยอยู่ระหว่าง 100,000-150,000 ตัวต่อไร่ และการลงลูกปลาที่ขนาดใหญ่ขึ้น เช่น ปลาขนาด 1 นิ้ว ปลาขนาด 1-2 นิ้ว และปลาขนาด 2-3 นิ้ว อัตราการปล่อยอยู่ระหว่าง 80,000-100,000 ตัว/ไร่ การจัดการเลี้ยงปลาที่มีขนาดใหญ่ควรมีการเตรียมบ่อตามหลักการเตรียมบ่อเลี้ยงปลาทั่วไป โดยกำจัดวัชพืชบริเวณกันบ่อและคันบ่อ กำจัดศัตรูปลาดากบ่อให้แห้งและใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพดิน โดยใส่ปูนขาวในอัตราประมาณ 100-150 กิโลกรัม/ไร่ ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อให้เกิดอาหารธรรมชาติสำหรับลูกปลาในอัตราประมาณ 50-100 กิโลกรัม/ไร่ การนำน้ำเข้าบ่อควรกรองด้วยมุ้งสีฟ้าเพื่อไม่ให้ศัตรูของลูกปลาติดเข้ามา จนมีระดับน้ำลึก 30-40 เซนติเมตร ลูกปลาที่นำมาเลี้ยงควรตรวจดูว่ามีสภาพปกติ ครีบและหางไม่กร่อน ว่ายน้ำรวดเร็วแข็งแรง และไม่ลอยหัวตั้งก่อนการปล่อยลูกปลาลงบ่อเลี้ยง ควรตรวจคุณสมบัติของน้ำโดยเฉพาะความเป็นกรดเป็นด่าง ต้องอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อลูกปลา และปรับสภาพอุณหภูมิของน้ำในบ่อและในบ่อให้เท่าๆ กันก่อน

การให้อาหาร

ปลาถูกเป็นปลาที่กินอาหารเร็ว เมื่อปล่อยลูกปลาดุกใหญ่ในบ่อดินแล้ว อาหารที่ใหในช่วงที่ลูกปลาดุกมีขนาดเล็ก (2-3 เซนติเมตร) เพื่อความสะดวกในการจัดการควรให้อาหารผสมคลุกน้ำปั่นเป็นก้อนให้ลูกปลากินวันละ 2 ครั้ง ในช่วงเข้าเย็นวันละ 3-5% ของน้ำหนักตัว เมื่อลูกปลาโตขึ้นความยาว 5-6 เซนติเมตร สามารถฝึกให้กินอาหารเม็ดได้ หรืออาหารผสมบดจากส่วนต่างๆ เช่น กระดุกไก่ หัวไก่ ไข่ไก่ เศษขนมปัง เศษเส้นหมี่ เศษเลือดสุกร เลือดไก่ ฯลฯ

แนวโน้มการตลาด

1. ตลาดกลางที่เป็นแหล่งซื้อขายปลาน้ำจืดขนาดใหญ่ ได้แก่ ตลาดบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตลาดรังสิต จังหวัดปทุมธานี ตลาดลาดกระบัง กรุงเทพฯ ตลาดบางเลน จังหวัดนครปฐม และสะพานปลา กรุงเทพฯ จากการศึกษาพบว่าปลาน้ำจืด (ปลาดุก ปลาช่อน และปลาหมอเทศ) ซึ่งขนส่งในลักษณะปลามีชีวิต โดยใช้ลังในการลำเลียงใส่ปลาได้ลังละ 50 กิโลกรัม ปลาที่วางขายในตลาดนั้นจะผ่านมือผู้รวบรวมจากภาคกลางแล้วส่งให้พ่อค้าขายส่งมือ 1,2 จนกระทั่งถึงพ่อค้าปลีก

2. การบริโภคในประเทศ จากผลผลิตปลาดุกในปี 2549 สามารถจำแนกได้ดังนี้ บริโภคสด 81.18% ตากแห้ง 5.98% นึ่งย่าง 9.55% น้ำปลา 0.02% ปลาร้า 2.9% อื่นๆ 0.37%

3. ราคา จากการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกี่ยวกับราคาสัตว์น้ำที่ชาวประมงขายได้พบว่า การเพิ่มขึ้นของราคาปลาน้ำจืดโดยเฉพาะปลาช่อน และปลาดุก มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอัตราร้อยละ 5.85 และ 5.05 ตามลำดับ ซึ่งอัตราการเพิ่มขึ้นของราคาปลาน้ำจืดนี้มีแนวโน้มสูงกว่าสัตว์น้ำจากทะเล

แหล่งที่มา : กรมประมง

การเลี้ยงปลาสร้อย

ปลาสร้อย เป็นปลาน้ำจืดไม่มีเกล็ด มีรูปร่างคล้ายคลึงกับปลาเทโพ ปลาเทโพ และปลาสังกะวาด พบแพร่หลายในประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม และไทย เป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง สามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อหรือในกระชังและสามารถเลี้ยงรวมกับปลาชนิดอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี ปลาสร้อยเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว และไม่ค่อยมีโรคพยาธิเหมือนกับปลาชนิดอื่นๆ นอกจากนี้ปลาสร้อยยังกินอาหารได้เกือบทุกชนิด เช่น เศษอาหารจากครัวเรือน มูลสัตว์แห้ง เช่น มูลไก่ มูลโค มูลสุกร เป็นต้น

ลักษณะเพศและการผสมพันธุ์ปลาสร้อย

ปลาเพศเมีย ท้องอูม กลมนูน ปื้นท้องนูนมาก พอถึงเวลาที่ปลาเพศเมียมีไข่สุกเต็มท้องพร้อมวางไข่ลำตัวมีสีชาเงิน

ปลาเพศผู้ ท้องจะแบนเรียบไม่นูนเหมือนเพศเมีย ปื้นท้องแข็งกว่า ช่องเพศรีแคบและเล็ก มีสีแดงอ่อนกว่าเพศเมีย มีส่วนของอวัยวะยื่นออกมา

ปลาสร้อยตามธรรมชาติจะผสมพันธุ์ในฤดูผสมพันธุ์และวางไข่ตามธรรมชาติบริเวณที่น้ำท่วม ช่วงฤดูน้ำหลากตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม ปัจจุบันมีการเพาะพันธุ์ปลาสร้อยโดยใช้วิธีการฉีดฮอร์โมนผสมเทียมทำให้มีพันธุ์ปลาเพียงพอสำหรับการเลี้ยงสามารถเพาะพันธุ์ปลาได้ตั้งแต่เดือนเมษายน-ตุลาคม โดยใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ฉีดเร่ง

ให้แม่ปลาว่ายน้ำในน้ำเพื่อที่จะรีดไข่ผสมกับน้ำเชื้อ เมื่อทำการผสมไข่กับน้ำเชื้อต้องล้างน้ำให้สะอาดขจัดคราบไขมัน แล้วนำไข่ที่ได้ไปฟักไข่ในบ่อหรือถังพักต่อไป โดยภายในถังบ่อฟักไข่ต้องเพิ่มออกซิเจนผ่านหัวทรายตลอดเวลา เพื่อให้มีออกซิเจนเพียงพอต่อการฟักไข่ออกเป็นตัว ไข่ปลาจะฟักออกเป็นตัวในระยะเวลาประมาณ 23-33 ชั่วโมง หลังจากวางไข่ที่อุณหภูมิ 28-31 องศาเซลเซียส ลูกปลาที่ฟักออกเป็นตัวใหม่ๆ มีความยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร ลักษณะโปร่งใส โปร่งแสง และยังไม่ว่ายน้ำ จะพักตัวอยู่เฉยๆ ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ลูกปลาจะแข็งแรงขึ้น แล้วจึงเริ่มเคลื่อนไหวโดยว่ายน้ำเป็นแนวตั้ง และว่ายน้ำขึ้นลงเป็นเวลา เมื่อลูกปลาอายุเจริญเติบโตมีอายุ 14 วัน ก็จะมีอวัยวะครบถ้วนเช่นเดียวกับปลาโตเต็มวัย

การเลี้ยงลูกปลาสวาย

การเลี้ยงปลาสวายประเภทเลี้ยงชนิดเดียวกัน ปัจจุบันมีการเลี้ยงอยู่ 2 วิธี คือ การเลี้ยงในบ่อดิน และการเลี้ยงในกระชัง

ก. การเลี้ยงปลาสวายในบ่อดิน ควรพิจารณาหลักการดังนี้

1. **ขนาดของบ่อและที่ตั้ง** ควรมีขนาดเป็นบ่อใหญ่มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ขึ้นไป ความลึกประมาณ 2 เมตร ที่ตั้งควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง เพื่อสะดวกในการระบายน้ำเข้า-ออกได้ง่าย

2. **การเตรียมบ่อ** กรณีบ่อใหม่ที่เพิ่งขุดเสร็จ บ่อในลักษณะนี้มีปัญหาเรื่องเชื้อโรคที่ตกค้างอยู่ในบ่อ เพียงแต่บ่อใหม่จะมีอาหารธรรมชาติอยู่น้อย หากภายในบ่อมีคุณสมบัติของดินมีความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ต่ำกว่า 6.5 ต้องให้ปูนขาวช่วยในการปรับอัตรา 40-60 กิโลกรัม/ไร่ ระบายน้ำเข้าบ่อให้ได้ 10 เซนติเมตร ทิ้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ แล้วใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยวิทยาศาสตร์จากนั้นเพิ่มระดับน้ำให้ได้ 50 เซนติเมตร ทิ้งไว้ประมาณ 3-5 วัน เพิ่มระดับน้ำให้ได้ตามที่ต้องการ คือ ประมาณ 1-1.5 เซนติเมตร จึงปล่อยปลาลงเลี้ยงได้

กรณีบ่อเก่า หรือบ่อที่เคยผ่านการเลี้ยงมาแล้ว หลังจากที่ได้จับปลาออกหมดแล้ว สูบน้ำทิ้งไว้ให้แห้ง 1-2 วัน ใส่ปูนขาวฆ่าเชื้อโรค พยาธิ และปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างบริเวณพื้นบ่อ แต่ถ้าเป็นบ่อที่มีเลนอยู่มากควรลอกเลนเสียก่อน จึงใส่ปูนขาวในอัตรา 120-200 กิโลกรัม/ไร่ จากนั้นตากบ่อทิ้งไว้ 1 สัปดาห์ แล้วจึงเพิ่มเติมน้ำ

เข้าบ่อเหมือนกับที่อธิบายไว้ในบ่อใหม่ แต่ถ้าในกรณีที่บ่อนั้นไม่สามารถสูบน้ำให้แห้งได้ จำเป็นต้องกำจัดศัตรูปลาให้หมดเสียก่อน ศัตรูของลูกปลาสวายได้แก่ ปลาที่กินเนื้อที่ขนาดใหญ่กว่าลูกปลาสวาย เช่น ปลาช่อน ปลาดุก ปลากRAY หรืออาจจะเป็นงู กบ เขียด

3. น้ำ ต้องเป็นน้ำที่มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 6.5-7.5 และมีปริมาณออกซิเจนที่เหมาะสม คือ ไม่ต่ำกว่า 3 ppm. ต่อ 3 มิลลิกรัม/ลิตร

4. การคัดเลือกพันธุ์ปลา

- เป็นปลาที่สมบูรณ์ไม่เป็นแผล ไม่แคระแกร็นหรือพิการและปราศจากโรค
- เป็นปลาที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพราะปลาที่มีขนาดต่างกันเมื่อถึงเวลาจับขายทำให้มีปัญหาเรื่องขนาดของปลาอาจถูกกดราคาลงได้ซึ่งต้องแยกนำปลาขนาดเล็กนำมาเลี้ยงต่อ

5. อัตราการปล่อย ควรมีความหนาแน่นประมาณ 5-12 เซนติเมตร อัตราการปล่อย 2-3 ตัว/ตารางเมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของอาหารที่เลี้ยง

6. อาหาร ปลาสวายเป็นปลาที่กินอาหารได้ทุกประเภท ได้แก่ พืชและสัตว์เล็กๆ ที่อยู่ในน้ำ แมลง ไส้เดือน หนอน และตะไคร่น้ำเป็นต้น นอกจากนั้นการเลี้ยงปลาสวายยังสามารถใช้ขี้มูลสัตว์แห้งอื่นๆ เช่น มูลสุกร มูลไก่ ฯลฯ มาเป็นอาหารโดยตรง ดังนั้น การหว่านสดุม้าใช้เป็นอาหารของปลาสวายนั้นมีความสำคัญเพราะในการเลี้ยงปลาสวายให้ได้ผลสำเร็จหรือให้ได้ผลกำไรนั้นอยู่ที่การหว่านสดุม้าใช้เป็นอาหาร ถ้าหว่านสดุม้าใช้เป็นอาหารมาได้ในราคาถูก การเลี้ยงปลาสวายจะได้กำไร

7. การเจริญเติบโต การเลี้ยงปลาสวายในบ่อดินจะใช้เวลาประมาณ 8-12 เดือน ขนาดที่ได้ 1-1.5 กิโลกรัม ซึ่งเป็นที่จำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป

8. การจับ ถ้าจับปลาจำนวนน้อยให้ใช้แหหรือสวิง แต่ถ้าหากปลามีจำนวนมาก ควรใช้OWNหรือเรือกล้อม หากเป็นบ่อขนาดใหญ่ควรแบ่งตอนของบ่อด้วยเรือหรือOWNก่อน แล้วจึงใช้OWNล้อมจับส่วนที่ต้องการออกเพื่อไม่ให้ปลาในบริเวณที่เหลือมีอาการตื่นเต้น และทำให้เป็นแผลหรือบอบช้ำ

9. ผลผลิต ปลาสวายที่เลี้ยงในบ่อดิน ในระยะเวลา 8-18 เดือน ได้ผลผลิตประมาณ 4,000-6,000 กิโลกรัม/ไร่ ทั้งนี้แล้วแต่ความสมบูรณ์ของอาหารที่ให้ และน้ำที่ใช้เลี้ยง

ข. การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงปลาในกระชังนั้น เป็นการเลี้ยงที่ให้ผลผลิตมากกว่าในบ่อดิน โดยมีหลักเกณฑ์การเลี้ยงปลาในกระชัง มีดังนี้ คือ

1. **ที่ตั้งของกระชัง** ควรตั้งในแหล่งน้ำจืดที่มีน้ำไหลถ่ายเทได้สะดวก เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หากเลี้ยงในอ่างเก็บน้ำควรตั้งกระชังให้อยู่ในบริเวณตอนบนของอ่าง ซึ่งมีกระแสน้ำที่ช่วยถ่ายของเสียจากกระชังได้ และต้องหมั่นตรวจเช็คทำความสะอาดกระชังอยู่เสมอ

2. **วัสดุที่ใช้ทำกระชัง** ส่วนมากนิยมทำด้วยไม้เนื้อแข็งแต่มีบางส่วนที่ใช้ไม้ไผ่สาน นอกจากนี้ยังมีการใช้อวนโพลีเอทิลีนมาทำกระชังแต่ยังไม่แพร่หลายมากนัก เพราะมีราคาสูง

3. **ขนาดของกระชัง** ถ้าเป็นกระชังอวนโครงเหล็กควรมีขนาด 4x4x1.5 เมตร และถ้าเป็นไม้ไผ่สานควรมีขนาด 2x5x1.5 เมตร นอกจากนี้ยังมีการตั้งกระชังที่ทำจากไม้จะมีขนาดประมาณ 8-15 ตารางเมตร ลึก 1.25-1.5 เมตร

4. **อัตราการปล่อยปลาลงเลี้ยงในกระชัง** ควรใช้ลูกปลาขนาด 7-12 เซนติเมตร ปล่อยในอัตรา 100-200 ตัว/ตารางเมตร

5. **อาหารและการให้อาหาร** ใช้อาหารและส่วนประกอบของอาหารเหมือนกับที่เลี้ยงปลาในบ่อ แต่มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการให้อาหารปลาที่เลี้ยงในกระชังนั้น อาหารอาจจะฟุ้งกระจายขณะที่ปลาว่ายแย่งกันกินอาหาร ซึ่งอาจแก้ไขได้โดยใส่สารเหนียวผสมในอาหารที่ให้ และควรให้อาหารวันละ 1 ครั้ง

6. **การเจริญเติบโต** ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของอาหาร หากเป็นกระชังขนาดประมาณ 10 ตารางเมตร ลึก 1.25 เมตร ปล่อยปลา 150-200 ตัว/ตารางเมตร ใช้เวลาเลี้ยง 1 ปี จะให้ผลผลิตประมาณ 1,500 กิโลกรัม

7. **การจับและการลำเลียงส่งตลาด** การจับปลาในกระชังนั้นทำได้โดยใช้อวนล้อมจับในกระชัง ซึ่งง่ายกว่าการจับปลาในบ่อมาก ส่วนการลำเลียงปลาทางบกเพื่อให้ได้ปลาที่มีชีวิตไปขายในตลาดทำได้โดยรถยนต์ ใช้ถังสี่เหลี่ยมขึงน้ำพอประมาณให้ท่วมตัวปลาแล้วใช้อวนปิดถัง